

**Vaasan kaupungin
TURVALLISUUSSUUNNITELMA
2020 - 2021**

V A A S A .

Vaasan kaupungin turvallisuussuunnitelma 2020 – 2021

SISÄLLYS

Johdanto	5
1. Turvallisuusyhteistyön taustaa, perusteet ja päämäärä valtakunnallisesti ja paikallisesti	7
2. Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019 ohjaavat turvallisuussuunnittelua	8
2.1 Linjausten yleinen osio avaa kattavasti turvallisuussuunnittelua ja sen hyötyjä	8
2.2 Linjausten toinen osio: valtakunnalliset toimenpidekortit kunnissa toteutettaviksi	9
2.3 Turvallisuussuunnitelman vastuutahot, käsittely ja toimeenpano	9
3. Vaasan turvallisuussuunnitelma	11
3.1 Vaasan turvallisuussuunnitelman valmistelu, rakenne ja hyväksyminen	11
3.2 Vaasan turvallisuustilanteen yleiskuvaus	11
3.3 Vaasan turvallisuusyhteistyön toimenpiteet 2020 – 2021	13
3.3.1 Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnissä olevat toimenpiteet	13
3.3.2 Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnistettävät kaksi teemaa	14
3.3.3 Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille	15
LIITTEET	16
1. Liite: Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä	17
2. Liite: Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille	18
2A: Nuorten rikollisuuden vähentäminen	18
2B: Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen	21
2C: Lähisuhdeväkivallan vähentäminen	24
2D: Hyvien väestösuhteiden edistäminen	26
2E: Alkoholista ja huumeista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy	29
2F: Julkisten tilojen turvallisuus	33
3. Liite: Vaasan turvallisuussuunnitelman 2020 – 2021 kaikki toimenpiteet taulukoituna	35

Linkit:

Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019:
<https://intermin.fi/julkaisut/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-324-241-8>

Vaasan kaupungin turvallisuussuunnitelma 2020 – 2021:
www.vaasa.fi/turvallisuus

Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä 17.4.2020
Vaasan kaupunginhallitukselle tiedoksi 1.6.2020
Vaasan kaupunginvaltuustolle tiedoksi 8.6.2020

Johdanto

Maamme kuntien ja muiden tahojen turvallisuusyhteistyö pohjautuu valtioneuvoston periaatepäätöksiin. Nykyinen turvallisuussuunnittelu perustuu sisäisen turvallisuuden strategiaan 2017 ”Hyvä elämä – Turvallinen arki”. Sen päämääränä on saada Suomesta Euroopan turvallisimman maan elää, asua, yrittää ja tehdä työtä. Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019 taas toimeenpanevat sisäisen turvallisuuden strategiaa ja ohjaavat ja tukevat nyt kuntien, seutukuntien ja tulevien maakuntien turvallisuussuunnittelua. Linjausten tavoitteena on edistää ja yhdenmukaistaa arjen turvallisuustyötä paikallis- ja aluetasolla.

Kansallisten linjausten yleisessä osiossa kuvataan turvallisuussuunnittelun menettelytapoja, eri toimijoiden vastuita ja hyviä käytäntöjä. Turvallisuussuunnittelu on pitkäjänteinen, järjestelmällinen ja koordinoitu prosessi paikallis- tai aluetason turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi eri toimijoiden yhteistyönä. Turvallisuussuunnittelulla ennalta ehkäistään ja torjutaan tapaturmia, onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä ja parannetaan turvallisuudentunnetta ja aikaansaadaan näin myös säästöjä kunnalle.

Linjausten toinen osio sisältää kuusi valtakunnallista teemaa ja toimenpidekorttia kunnissa toteutettaviksi. Toimenpidekortit ovat: Nuorten rikollisuuden vähentäminen, Ikääntyneiden asuminen turvallisuuden kehittäminen, Lähisuhdeväkivallan vähentäminen, Hyvien väestösuhteiden edistäminen ja Alkoholisti johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy sekä Julkisten tilojen turvallisuus.

Turvallisuussuunnittelun perusyksikkö on kunta ja kunnalla on päävastuu turvallisuussuunnittelusta. Valmisteluun ja toimeenpanoon osallistuvat kuitenkin alueen toimijat laajasti. Turvallisuussuunnitelma hyväksytään määräajaksi ja turvallisuussuunnitelma tulisi viedä ainakin tiedoksi valtuustolle.

Vaasan kaupungin turvallisuussuunnittelua ovat ohjanneet turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset. Vaasan monialaista turvallisuusyhteistyöryhmää johtaa kaupunginjohtaja yhteistyössä poliisipäällikön ja pelastusjohtajan kanssa.

Työryhmä johtaa kunnan turvallisuusyhteistyötä ja pohtii, käynnistää, tukee ja seuraa tarvittavia toimia. Turvallisuusyhteistyö toteuttaa ja tukee kaupunkimme strategiaa päämääränään turvallinen ja hyvinvoiva Vaasa.

Turvallisuussuunnitelmaa valmisteltaessa on tehty yhteistyötä ja kuultu mm. kaupungin eri toimialojen, ohjelmien ja suunnitelmien edustajia sekä eri viranomaisten ja kolmannen sektorin edustajia.

Turvallisuussuunnitelmassa esitetään tilastoihin, tutkimuksiin ja muihin tietoihin perustuen Vaasan turvallisuustilanteen yleiskatsaus ja valtakunnallisten teemojen osalta vielä tarkennettua tietoa. Turvallisuushaasteisiin ja ongelmiin vastataan toimenpiteillä, jotka toteutetaan yhteisvoimin kaupungin, viranomaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa.

Vallitseva korona(covid-19) -pandemia osaltaan muistuttaa, että yksilöiden ja yhteiskunnan kriisinkestävyden perusta rakennetaan jo normaaliaikana. Mitä paremmat valmiudet kykenemme luomaan normaaliaikana, sitä paremmin kykenemme elämään hädän ja kriisin hetkellä ja sitä nopeammin saamme yhteiskuntamme takaisin arkeen. Varautumisen ohella tässä on ratkaiseva rooli myös hyvinvoinnin ja turvallisuuden eteen tehdyllä työllä. Esimerkiksi ihmisten turvallisuusvalmiuksien parantaminen luo pohjaa yhteiskuntamme kriisinkestävyydelle. Lisäksi mm. syrjäytymisen, päihteiden tai väkivallan juurisyihin ja kohonneisiin riskeihin sekä näiden hoitamiseen vaikutetaan nimenomaan hyvinvointi- ja turvallisuustoimin.

Turvallisuussuunnitelma 2020-2021 on hyväksytty turvallisuusyhteistyöryhmän 17.4.2020 kokouksessa. Turvallisuusyhteistyöryhmä seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta ja tarvittavilta osin kehittää turvallisuusyhteistyötä. Turvallisuussuunnitelma viedään tiedoksi kaupunginhallitukselle. Valtuusto saa sen tiedokseen hyväksymässään Vaasan kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa, jossa tämä turvallisuussuunnitelma on yhtenä painopisteosiona.

1. Turvallisuusyhteistyön taustaa, perusteet ja päämäärä valtakunnallisesti ja paikallisesti

Maamme kuntien ja muiden tahojen turvallisuusyhteistyö pohjautuu valtioneuvoston periaatepäätöksiin lähtien vuoden 1999 kansallisesta rikosentorjuntaohjelmasta. Sittemmin turvallisuussuunnittelua on toteutettu laajempaan, arjen turvallisuuteen liittyvänä turvallisuusyhteytenä ja osana sisäisen turvallisuuden ohjelmia (2004 - 2015) sekä sisäisen turvallisuuden ”Hyvä elämä - Turvallinen arki” -strategiaa 2017. Sen päämääränä on saada Suomesta Euroopan turvallisin maa elää, asua, yrittää ja tehdä työtä. Jäljempänä avatut turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019 ohjaavat nyt kuntien turvallisuussuunnittelua.

Vaasan turvallisuusyhteistyössä on toteutettu valtakunnallisten ohjelmien tavoitteita suhteuttaen näihin kaupungin omat haasteet ja huomioiden kaupungin eri ohjelmat. Turvallisuustoimia on vuosien mittaan integroitu myös valtuustolle menneisiin kaupunkimme erilaisiin ohjelmiin ja suunnitelmiin. Kaikkiaan turvallisuusyhteistyö

osaltaan toteuttaa ja tukee kaupunkimme strategiaa. Turvallisuusyhteistyön päämääränä on asukkaille, yhteisöille ja yrityksille turvallinen ja hyvinvoiva Vaasa.

Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmää (liite 1) johtaa kaupunginjohtaja yhteistyössä poliisipäällikön ja pelastusjohtajan kanssa. Työryhmään kuuluu myös poliisin ja pelastuslaitoksen päällystää sekä kaupunkimme toimialajohtajat, viestintäasiantuntija ja turvallisuuskoordinaattori, joka toimii esittelijänä ja sihteerinä. Työryhmä johtaa kunnan turvallisuusyhteistyötä ja pohtii, käynnistää, tukee ja seuraa tarvittavia toimia. Turvallisuusyhteistyötä on toteutettu ja toteutetaan yhteisvoimin kaupungin, viranomaisten, elinkeinoelämän, kolmannen sektorin ja asukkaiden kanssa.

2. Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019 ohjaavat turvallisuussuunnittelua

Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset toimeenpanevat sisäisen turvallisuuden strategiaa ja ohjaavat ja tukevat nyt kuntien, seutukuntien ja tulevien maakuntien turvallisuussuunnittelua. Kansallisten linjausten tavoitteena on edistää ja yhdenmukaistaa arjen turvallisuustyötä paikallis- ja aluetasolla.

2.1 Linjausten yleinen osio avaa kattavasti turvallisuussuunnittelua ja sen hyötyjä

Yleisessä osiossa kuvataan turvallisuussuunnittelun menettelytapoja, eri toimijoiden vastuita ja hyviä käytäntöjä. Linjaukset selventävät hyvin myös isoa kontekstia, eli hyvinvoinnin, turvallisuuden ja valmiussuunnittelun kosketuspintoja ja painottavat verkostoitumista ja vahvaa kokonaiskoordinaatiota.

Linjauksissa todetaan, että **turvallisuussuunnittelu** on hyvin lähellä kahta muuta turvallisuutta edistävää paikallista yhteistoimintamuotoa - **valmiutta ja varautumista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä**.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä vaikutetaan juurisyihin, joilla tarkoitetaan niitä yhteiskunnan ja väestön olosuhteita ja ominaisuuksia, jotka vaikuttavat siihen, millaisia turvallisuusongelmia syntyy ja miten paljon. Näitä ovat esimerkiksi ihmisten hyvinvointi, lasten kasvuolosuhteet, mielenterveys ja toimeentulo.

Turvallisuussuunnittelulla vaikutetaan kohonneisiin riskeihin, jotka ovat juurisyitä konkreettisempia tiettyihin väestöryhmiin, alueisiin tai esimerkiksi elinkeinotoiminnan aloihin liittyviä ilmiöitä, jotka näkyvät erilaisina turvallisuusongelmina. Esimerkiksi syrjäytyneiden nuorten miesten rikollisuus, taajamien liikenneonnettomuudet tai ikääntyneiden turvattomuus voivat olla kohonneita riskejä paikallistasolla.

Valmiussuunnittelussa varaudutaan epätavallisiin tai laajoihin häiriöihin, jotka toteutuvat harvoin, mutta toteutuessaan aikaansaavat merkittäviä vahinkoja aiheuttavia tapahtumia, jotka edellyttävät varautumista. Tällaisia ovat mm. sähkön- ja lämmönjakeluhäiriöt, äärimmäiset sääilmiöt tai laajamittaiset väkivallanteot.

Turvallisuussuunnittelu on pitkäjänteinen, järjestelmällinen ja koordinoitu prosessi paikallis- tai aluetason turvallisuuskysymysten ratkaisemiseksi eri toimijoiden yhteistyönä. Termillä ”turvallisuussuunnittelu” tarkoitetaan yhteisen toiminnan suunnittelun lisäksi suunnittelun perusteella toteutettavaa varsinaista toimintaa. Turvallisuussuunnittelu on ihmis- ja väestölähtöistä; sen tavoitteena on parantaa alueen asukkaiden ja yhteisöjen turvallisuutta sekä turvallisuuden tunnetta. Turvallisuussuunnittelulla ennalta ehkäistään ja torjutaan tapaturmia, onnettomuuksia, rikoksia ja häiriöitä.

Turvallisuustyö on kannattavaa. Turvallisuus luo pohjaa hyvinvoinnille. Ennakoivalla turvallisuustyöllä saadaan aikaan myös taloudellisia säästöjä kunnalle. Lisäksi kunnan turvallisuus liittyy kiinteästi kunnan maineeseen, elinvoimaan ja kasvukykyyneen ja on kilpailukyky- ja kustannustekijä myös elinkeinoelämälle.

2.2 Linjausten toinen osio: valtakunnalliset toimenpidekortit kunnissa toteutettaviksi

Kuudesta teemasta on laadittu toimenpidekortit, jotka tulisi toteuttaa kaikissa kunnissa. Toimenpi-

dekortit sisältävät eri teemojen yleiskuvauksen perusteluineen, vision, tavoitteet ja toimenpiteet sekä indikaattorit.

Toimenpidekortit ovat: Nuorten rikollisuuden vähentäminen, Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen, Lähisuhdeväkivallan vähentäminen, Hyvien väestösuhteiden edistäminen ja Alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy sekä Julkisten tilojen turvallisuus.

Lisäksi kunnat voivat ottaa turvallisuussuunnitelmiinsa muitakin meneillään olevia turvallisuustoimiaan ja tärkeiksi näkemiään teemoja ja indikaattoreita.

2.3 Turvallisuussuunnitelman vastuutahot, käsittely ja toimeenpano

Kansallisten linjausten mukaan turvallisuussuunnittelun perusyksikkö on kunta ja kunnalla on päävastuu turvallisuussuunnittelusta. Valmisteluun ja toimeenpanoon osallistuvat kuitenkin alueen toimijat laajasti.

Kuntatason turvallisuussuunnitelman osalta linjauksissa todetaan, että turvallisuussuunnitelma hyväksytään kunnan asianomaisessa päättävässä elimessä (valtuusto, hallitus tai virkamiesjohto), joka vastaa suunnitelman toimeenpanon säännöllisestä seurannasta. Turvallisuussuunnitelma hyväksytään määräajaksi. Turvallisuussuunnitelma tulisi viedä ainakin tiedoksi valtuustolle.

Turvallisuussuunnitelman toimenpiteiden osalta tulisi seurata sekä niiden toimeenpanoa (prosessi-indikaattori) että toimenpiteen kohteena olevaa turvallisuusongelmaa, johon pyritään vaikuttamaan (vaikuttavuusindikaattori). Turvallisuustyön onnistumista voidaan arvioida myös turvallisuussuunnittelun itsearviointityökalu avulla.

Turvallisuussuunnitelma toimeenpannaan kunnassa osana sen toimialojen toiminnan ja talouden suunnittelua. Muiden vastuutahojen osalta suunnitelma toimeenpannaan kumppanuusperusteisesti niin, että niiden vastuulla olevat asiat ovat osa niiden toiminnan ja talouden suunnittelua.

Vaasan kaupungin turvallisuussuunnittelua ovat ohjanneet turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset:

Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset : <https://intermin.fi/julkaisut/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-324-241-8>

3. Vaasan turvallisuussuunnitelma

3.1. Vaasan turvallisuussuunnitelman valmistelu, rakenne ja hyväksyminen

Valmisteluvaiheessa Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmän ohjauksessa toimiva kaupungin turvallisuuskoordinaattori on vienyt kansallista linjauksista tietoa eri tahoille. Esimerkiksi turvallisuussuunnittelun ja valmiussuunnittelun kosketuspintoja on pohdittu ja huomioitu, kun vuoden 2019 aikana päivitettiin kaupungin ja sen eri toimialojen valmiussuunnitelmat. Samoin on asioita käsitelty myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) hyvinvointityöryhmässä, joka koostaa kaupungin hyvinvointisuunnitelman. Turvallisuussuunnitelma on nivottu yhdeksi painopisteeksi hyvinvointisuunnitelmaan.

Turvallisuussuunnitelmassa käynnistettäväksi esitettyjen Vaasan kahden oman teeman ja kuuden valtakunnallisen toimenpidekortin pohdintaan ovat osallistuneet em. työryhmien lisäksi myös kaupunkimme osallistamisohjelman, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman, kotoutusohjelman ja suunnitteilla olevan lähiöohjelman edustajat. Lisäksi valmistelussa on kuultu ehkäisevän päihdetyön ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyöryhmän edustajia ja Pohjanmaan sovittelutoimiston ja Vaasan yliopiston edustajia sekä kolmannen sektorin edustajia Liikenneturvasta, Rikosuhripäivystyksestä, Ensi- ja turvakodista, sosiaalialan yhdistyksistä ja seurakunnasta sekä pelastusarmeijasta.

Turvallisuussuunnitelman valmistelun ja koostamisen on hoitanut kaupungin turvallisuuskoordinaattori yhteistyössä kaikkien yllä mainittujen tahojen kanssa.

Turvallisuussuunnitelmassa esitetään tilastoihin, tutkimuksiin ja muihin tietoihin perustuen Vaasan turvallisuustilanteen yleiskatsaus ja valtakunnallisten teemojen osalta vielä tarkennettua tietoa. Turvallisuushaasteisiin ja ongelmiin vastataan toimenpiteillä, jotka muodostavat turvallisuussuunnitelman keskeisimmän sisällön.

Toimenpiteet on turvallisuussuunnitelmassa jaoteltu seuraavasti:

- Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnissä olevat toimenpiteet
- Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnistettävät kaksi teemaa
- Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille

Näiden perusteita ja sisältöä avataan kappaleessa Vaasan turvallisuusyhteistyön toimenpiteet 2020 - 2021. Valtakunnallisten teemojen toimen-

pidekortit ovat kokonaisuudessaan liitteessä 2. Lisäksi toimeenpanon seurannan helpottamiseksi turvallisuussuunnitelman kaikki toimenpiteet on koottu myös yhteen taulukkoon (liite 3).

Kunkin toimialan ja vastuutahon tulee ottaa turvallisuustoimet huomioon osana taloussuunnitteluaan, jotta resurssit ovat saatavissa talousarvion kautta.

Turvallisuussuunnitelman hyväksynnän osalta Vaasan hyvinvointityöryhmä on omalta osaltaan 2.4.2020 hyväksynyt turvallisuussuunnitelmasta tehdyn tiivistelmäversion, jota on päivitetty vielä 23.4.2020. Tiivistelmä tulee yhdeksi osioksi kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan, jonka kaupunginvaltuusto hyväksyy.

Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä on 17.4.2020 puolestaan käsitellyt turvallisuussuunnitelman laajan kokonaisuuden ja hyväksynyt sen. Turvallisuusyhteistyöryhmä seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta ja tarvittavilta osin kehittää turvallisuusyhteistyötä. Turvallisuussuunnitelma viedään tiedoksi kaupunginhallitukselle. Valtuusto saa sen tiedokseen kaupungin hyvinvointisuunnitelman kautta.

3.2 Vaasan turvallisuustilanteen yleiskuvaus

Vaasan katuturvallisuusindeksi (ryöstöjen, pahoinpitelyjen, vahingontekojen ja liikennejuopumusten painotetun lukumäärän suhde väestön määrään) oli 2019 vuonna 89,43 mikä oli 9. paras 15 suurimman kaupungin joukossa. Poliisin mukaan Vaasassa häiriökäyttäytyminen ja väkivalta keskittyvät ravintolailtojen liepeille ja keskustaan sekä erityisesti esim. koulujen alkamis- ja päättymisviikonloppuina koulujen liepeille ja juhla-aikoina Hovioikeuden rantaan. Poliisin rattijuopumustilastoissa on tapahtunut ravisuttava muutos: Vaasassa oli vuonna 2014 rattijuopumuksista huumeratteja 35%, mutta vuonna 2019 huumeratteja oli peräti 68% tapauksista.

Liikenneturvan mukaan vuosien 2016-2018 onnettomuustietojen perusteella Vaasan tieliikenteessä vuosittain loukkaantuu lähes 60 ihmistä, heistä vakavasti loukkaantuneita keskimäärin neljä. Vuodessa keskimäärin kaksi tieliikenneonnettomuutta johtaa menehtymiseen. Vahingoituneista 27 % oli mopoilijoita, 24 % pyöräilijöitä ja 23 % henkilöautossa matkustaneita. Mopoilijoista lähes kaikki olivat nuoria ja henkilöautossa loukkaantuneista joka kolmas. Jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden loukkaantumisia tapahtui tasaisesti.

ti kaikissa ikäryhmissä. Vaasan asukkaille 2012 ja 2016 tehtyjen turvallisuuskyselyjen mukaan suurimmaksi turvallisuusongelmaksi koettiin liikenne.

Tapaturma-, onnettomuus-, palo- ja pelastusasioissa Vaasa on kuntien keskikastissa. Pelastuslaitoksen mukaan ensivastetehtävät vähenivät 73:sta (2018) 55:een (2019), mutta sen sijaan ihmisen pelastamistehtävät lisääntyivät 19:sta (2018) 30:een (2019). Rakennuspalojen määrä väheni 18:sta (2018) 14:ään (2019). Vahingontorjuntatehtävät taas kasvoivat melkoisesti 99:stä (2018) 131:een (2019) ollen näin korkeimmillaan vuodesta 2015 tarkasteltuna. Vaasan asukkaille 2012 ja 2016 tehtyjen turvallisuuskyselyjen mukaan kolmasosa vastaajista oli liukastunut asuinalueellaan. Tapaturma koulussa tai koulumatkalla viimeisimmän lukuvuoden aikana on sattunut Kouluterveyskyselyn mukaan 46,8 %:lle (2017) 4. ja 5. luokkalaisista sekä 20,3 %:lle peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisista (2019). Vaasassa toisella asteella opiskeleville on sattunut tapaturma koulussa tai koulumatkalla viimeisen lukuvuoden aikana lukiossa 8,7 %:lle ja ammatillisessa oppilaitoksessa 9,9 %:lle. Toisen asteen opiskelijoille tapahtuu Vaasassa tapaturmia hieman valtakunnallista keskiarvoa enemmän, mutta perusopetuksessa sen sijaan hieman valtakunnallista keskiarvoa vähemmän.

Asuinalueisiin ja asumiseen liittyvästä turvallisuudentunteesta kertovien indikaattorien mukaan aikuisista vaasalaisista 20-64 -vuotiaista 89,8 % oli vuonna 2015 tyytyväisiä asuinalueensa turvallisuuteen (ATH-tutkimus nyk. FinSote). Asukkaille tehtyjen turvallisuuskyselyjen 2012 ja 2016 tuloksia verrattaessa, on kuitenkin havaittavissa, että vuonna 2012 suurempi osa vastaajista piti hyvin tai melko todennäköisenä sitä, että he itse tai naapuri menisi väliin, mikäli heidän talonsa edustalla olisi tappelu tai ilkeä tekeminen. Vuonna 2015 maahamme saapuneet yli 32 000 turvapaikanhakijaa herättivät pelkoa. Tämä ilmeni esimerkiksi 2017 tehdystä ”Meidän uusi Vaasa” -tutkimuksesta, johon vastasi n. 2000 kunta-laista. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat koettiin suurimmaksi turvattomuuden tunteen aiheuttajaksi.

Kouluterveyskysely on aloittanut 2019 selvittämään kuinka suuri osa nuorista on kokenut vuoden aikana häiritsevää seksuaalista ehdotetta tai ahdistelua. Vaasalaisista 8. ja 9. luokkalaisista 20,3 % on kokenut viimeisen vuoden aikana seksuaalista ehdotetta tai ahdistelua viimeisen vuoden aikana. Toisen asteen opiskelijoista lukion 1. ja 2. asteen opiskelijoista 21,6 % ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. luokan opiskelijoista 18,1 % on kokenut vastaavaa häirintää viimeisen vuoden aikana. Fyysistä uhkaa on viimeisen vuoden aikana kokenut 8. ja 9. luokalla 16,6 %, lukion 1. ja 2. luokalla 9,8 % ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. luokalla 15,3 % oppilaista (Kouluterveyskysely 2019). Vaasalaisnuoret kokevat

fyysistä uhkaa saman verran kuin koko maassa keskimäärin.

Asukkaiden omatoiminen varautuminen yhteiskunnan häiriötilanteisiin parani huomattavasti 2012 - 2016 aikana. Asukasturvallisuuskyselyn mukaan 2012 vuonna noin 75% vastaajista ei ollut juuri mitenkään varautunut yhteiskunnan häiriötilanteisiin. Vuonna 2016 tuo varautumattomien osuus oli enää 36,5%. Tänä päivänä korona(covid-19) -pandemia on varmasti herättänyt viimeisimmätkin varautumaan SPEK:n suosittelemalla 72h ajan riittävällä kotivaralla.

Kuuden valtakunnallisen teeman osalta Vaasan turvallisuutta ja toimenpiteitä kuvataan tarkemmin liitteen 2 toimenpidekortteissa, joissa ovat myös valtakunnallisesti annetut ja seurattavat vaikuttavuusindikaattorit.

3.3 Vaasan turvallisuusyhteistyön toimenpiteet 2020 - 2021

Turvallisuussuunnitelman toimenpiteillä vastataan niin edellä kuvattuihin yleisiin turvallisuushaasteisiin ja indikaattoreihin kuin myös jäljempänä esitettyihin teemakohtaisiin haasteisiin ja näiden indikaattoreihin.

Turvallisuustoimenpiteet on jäljempänä perusteltu ja ryhmitelty kolmeksi kokonaisuudeksi:

- Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnissä olevat toimenpiteet
- Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnistettävät kaksi teemaa
- Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille (kokonaisuudessaan liitteessä 2)

Lisäksi turvallisuussuunnitelman kaikki toimenpiteet on koottu myös yhteen taulukkoon (liite 3) toimeenpanon seuraamisen helpottamiseksi.

3.3.1 Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnissä olevat toimenpiteet

Jäljempänä esiteltyjen toimenpidekokonaisuuksien yksittäiset toimenpiteet on avattu tarkemmin tavoitteineen ja vastuutahoineen taulukoituina liitteessä 3. Esimerkiksi kouluterveyskyselyyn ja kouluikäisiin liittyen on moneiltaan useita eri toimenpiteitä. Näille ennakoiville turvallisuustoimille on vahvat perusteet.

Turvallisuusyhteistyön organisoitumista päivitetään ja tällöin on henkilövaihdojen lisäksi pohdittava eri kokonaisuuksien ja työryhmien asemoitumista, yhteistyön sujuvoittamista ja kokonaiskoordinoitua kansallisiin linjauksiin peilaten.

Vaasa on profiloitunut uraa uurtavaksi koulutervallisuuden edelläkävijäksi. Hyviksi todettuja materiaaleja ja käytäntöjä on perusteltu

päivittää ja ylläpitää, esimerkiksi oppilaiden turvallisuuskävely -menetelmää. Turvallisuuden aihepiiri on laaja. Maamme sisäisen turvallisuuden strategia painottaa lasten ja nuorten turvallisuustaitojen vahvistamista. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston (LSSAVI:n) turvallisuusseminaareissa on todettu, että nyt olisi tarpeen määritellä, mitkä ovat tässä ajassa tärkeimmät opetettavat valmiudet ja miten niiden omaksuminen varmistetaan. Näin saamme tämän päivän lapsista ja nuorista huomisen aikuisia, jotka eivät vahingoita itseään, muita ja ympäristöä ja omaavat halun ja valmiudet auttaa. Tämä luo pohjaa elämänhallinnalle, yhteisöllisyydelle ja myös yhteiskuntamme kriisinkestävyydelle.

Liikenneturvallisuuden osalta eri viranomaiset ovat toivoneet, että uudelleen käynnistettäisiin jalankulun, pyöräilyn ja mopoilyn turvallisuushaasteisiin paneutuva ”Mopo” -työryhmä. Lisäksi teknisen toimen havaitsemiin liikenteen vaaranpaikkoihin tehtävät rakenteelliset tai toiminnalliset muutokset parantavat liikenneturvallisuutta kaikkiaan.

Asukkaiden turvallisuustietojen, -valmiuksien ja -ymmärryksen edistäminen on erittäin tärkeää ennakoivaa turvallisuustyötä. Sisäisen turvallisuuden strategian yhtenä tavoitteena on, että yhteiskunta koostuu kriisinkestävästä yksilöistä, joilla on monipuoliset turvallisuustiedot ja taidot ja jotka ovat varautuneita erilaisiin arjen häiriöihin. SPR:n kansainvälisen avustustoiminnan johtaja Kalle Löövi on todennut, että kaikissa kriiseissä avainkysymys on se, että miten väestö osaa itse auttaa itseään, koska muu apu tulee vasta paljon myöhemmin. Lisäksi tälle teemalle on enenevä tarve mm. hyvinvointivaltiomme palvelujen ja turvaverkkojen harventuessa ja turvallisuusympäristön muuttuessa, kuten nyt korona(covid-19) -pandemian takia.

Kaupunkiorganisaation työntekijöiden turvallisuuden, työturvallisuuden, työhyvinvoinnin ja osaamisen kehittäminen (eli TTOK) etenee Kaupungin Henkilöstö -palvelualueen ns. TTOK-ryhmän johdolla. Otsikossa mainituilla asioilla on todettu kosketuspintoja ja synergiamahdollisuuksia laajemminkin kaupungin turvallisuussuunnitteluun ja -työhön.

Aluetasolla Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (LSSAVI) on vuodesta 2012 toimeenpannut sisäisen turvallisuuden ohjelmaa kokonaisturvallisuusstrategiallaan. Tämä käsittää hyvinvoinnin, turvallisuuden ja varautumisen kokonaisuudet. Vaasa on ollut alusta alkaen tiiviisti mukana tässä LSSAVI:n yhteistyössä. Varautumisen osalta on nyt todettu, että vuoden 2019 aikana Vaasan kaupungin ja LSSAVI:n sekä Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK:n) tekemä hyvä yhteistyö on parantanut Vaasan edellytyksiä selvitä korona(covid-19) -pandemiasta: Laaja-alaisella yhteistyöllä on päivitetty Vaasan kaupungin ja

sen eri toimialojen valmiussuunnitelmat ja on järjestetty Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön (SPEK:n) kanssa asukkaille ”72h-kotivara” -koulutuksia sekä on pidetty LSSAVI:n johdolla LSS19-väestönsuojeluharjoitus.

3.3.2 Vaasan turvallisuusyhteistyössä käynnistettävät kaksi teemaa

Syrjäytymisen ja eriarvoistumisen kokonais-kuvan selvittäminen Vaasan osalta on nähty tarpeelliseksi.

Syrjäytyminen ja eriarvoistuminen ovat olleet, ja ovat yhä, yksi keskeisin maamme turvallisuushaaste. Tämä haaste on myös Vaasan kaupungin valmiussuunnitelmassa nimetty yhdeksi keskeiseksi häiriöksemme tai uhkaksemme. Teema liittyy ihmisen koko elinkaareen ja yhdyskuntasuunnitteluun aina lapsiperheköyhyydestä yksinäisyyteen ja asuinalueiden eriytymisestä aina rikollisuuteen. Näiden juurisyyhin ja kohonneisiin riskeihin voidaan vaikuttaa nimenomaan hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmien toimin, lähtien aina panostuksista lapsen kasvuun.

Teeman alustavassa valmistelussa on kuultu peruspalvelujemme, eri ohjelmien, poliisin ja kolmannen sektorin edustajia. Yhtä mieltä on oltu siitä, että koottu tieto hyödyttäisi em. tahojen toimintaa. Tällä hetkellä teemaan liittyvä tieto on pirstaleista ja kokonaiskuva puuttuu. Lisäksi vallitsevan pandemian pelätään lisäävän köyhyyttä, syrjäytymistä ja eriarvoistumista.

Alustavasti on myös pohdittu syrjäytymisindikaattorien ja prosessin mahdollisia pohjia, kuten käynnistyvä Lähiö-ohjelma ja Agenda 2030, johon kaupunki on jo sitoutunut. Lisäksi pohjaa voi antaa alueellisen turvallisuuden tilan (ATT) malli, joka on tuotettu Teknologian tutkimuskeskuksen (VTT:n), Poliisiammattikorkeakoulun, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön ja Maanpuolustuskorkeakoulun toimesta.

Teeman valmistelussa vaasalaistahot ovat vahvasti kannattaneet sitä, että jo tehdyn pohjatyön perusteella kaupungin turvallisuuskoordinaattori kutsuu teeman aloituskokoukseen eri tahojen edustajia pohtimaan teeman toteutussuunnitelmaa ja prosessin omistajuutta.

Nettiturvallisuuden edistämisen teema koskee enenevästi meitä kaikkia: esimerkiksi lapset ja nuoret ovat kiusaamisen ja groomingin kohteena; erityisesti ikäihmiset ja yritykset ovat peitosten ja huijausten kohteena; ja kaikki olemme alttiina mm. identiteettivarkauksille ja valeutisille. Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmässä on nähty tärkeäksi käynnistää keinojen pohdinta em. turvallisuushaasteisiin.

3.3.3 Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille

Alla lyhyesti esitellyt valtakunnalliset toimenpidekortit löytyvät kokonaisuudessaan liitteestä 2. Niihin on integroitu myös Vaasan tilanne ja toimenpiteet eri teemojen osalta.

Nuorten rikollisuuden vähentäminen ja ennaltaehkäisy on kokonaisrikollisuuden vähentämisen kannalta tärkein toimenpide paikallisesti ja valtakunnallisesti. Paljon rikoksia tekevät nuoret joutuvat muita useammin myös rikosten uhreiksi. Toimenpidekortissa painotetaan erityisesti valtakunnallisen Ankkuri-mallin ja sovittelutoiminnan toimivuutta. Ankkurissa pyritään moniammatillisella tiimillä nuoren rikoskierteen varhaiseen katkaisemiseen ja perheiden tukemiseen. Vaasan Ankkuri -toiminnan organisoitumista olisi poliisin ja sovittelutoimiston mukaan vielä tarpeen kehittää entisestään.

Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen on tärkeää, koska Suomi on Euroopan nopeimmin ikääntyvä maa. Ikääntyneet haluavat usein asua kodeissaan niin pitkään kuin mahdollista, ja myös yhteiskunta korostaa kotihoidon ensisijaisuutta suhteessa laitoshoidon kaatumistapaturmat ovat merkittävin ikääntyneen väestönosan turvallisuusriski, mutta myös muistisairauksien määrän kasvu aiheuttaa vaaratilanteita ja eksymisiä tai katoamisia.

Lähisuhdeväkivallan vähentäminen on välttämätöntä. Vain pieni osa lähisuhdeväkivallasta päätyy poliisin tietoon. Jos perheessä esiintyy parisuhdeväkivaltaa, on myös perheen lapsilla suuri riski joutua kaltoin kohdelluiksi. Suuri osa niistä, jotka käyttävät väkivaltaa aikuisena, ovat kasvaneet väkivaltaisessa ympäristössä. Toimenpidekortissa perätään erityisesti Marak-toimintamallia, jossa lähisuhdeväkivallan uhreille tehdään heidän suostumuksellaan väkivallan riskiarvio ja tilanteen edellyttäessä turvasuunnitelma. Lisäksi myös lähisuhdeväkivallan tekijälle perätään katkaisuhjelmia. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan torjunnan kokonaisuus ja eri toimet sisältyvät Vaasan juuri päivittämään toimintamalliin.

Hyviä väestösuhteita on edistettävä, jotta taustoistaan riippumatta ihmiset voisivat elää yhdessä ilman jännitteitä ja luottaa toisiinsa sekä yhteiskunnan instituutioihin, ja kokea tulevaisuuden yhdenvertaisesti kohdelluiksi. On tunnistettava väestösuhteisiin ja turvallisuuteen heikentävästi vaikuttavat ilmiöt, kuten polarisaatio ja konfliktit ja kaikkiaan on edistettävä yhteisöllisyyttä, sopua ja sovittelua. Teema koskee monia kaupunkimme ohjelmia ja suunnitelmia, kuten osallistamisohjelmaa, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, kotoutusohjelmaa, esteettö-

myyssuunnitelmaa, vammaispoliittista ohjelmaa ja suunnitteilla olevaa mittavaa lähiöohjelmaa. Vaasassa eri tahot haluavat teemaan yhteisaloituskokouksen.

Alkoholista ja huumeista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy kannattaa.

Päihteet (ml. tupakka) aiheuttavat vuosittain noin 4,2 miljardin euron välittömät ja välilliset kustannukset yhteiskunnalle. Mikäli haitoista aiheutuvat kustannukset laskisivat 10% Vaasassa, olisi arvioitu säästö noin viisi miljoonaa euroa. Alkoholista on yleisin vaikuttava tekijä väkivallan, onnettomuuksien ja tapaturmien taustalla. Erityisesti nuorten ja alaikäisten alkoholinkäyttöön tulee puuttua, sillä nuorena aloitettu alkoholinkäyttö on voimakkaasti yhteydessä alkoholisoitumiseen ja siihen liittyvään väkivaltaan. Toimenpidekortissa painotetaan kokonaisvaltaisen Pakka-toimintamallin käyttöä, minkä keskiössä ovat erityisesti alaikäisiin kohdistuva alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisy. Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä lisäsi teeman otsikkoon myös huumeet, koska niiden saatavuus on nuorten mukaan helppoa ja osin myös käyttö on kasvanut. Esimerkiksi Vaasan ammattioppilaitosten oppilaiden huumeekokeilut ovat lisääntyneet 11,1%:sta (2017) 14,3%:iin (2019). Lisäksi poliisin rattijuopumustilastoissa on tapahtunut ravisuttava muutos: Vaasassa oli vuonna 2014 rattijuopumuksista huumeratteja 35%, mutta vuonna 2019 huumeratteja oli peräti 68% tapauksista.

Julkisten tilojen turvallisuus on korostunut, koska ihmiset kuluttavat yhä enemmän aikaa julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa. Näitä ovat esimerkiksi kauppakeskukset ja lämpimänä vuodenaikana avoimet tilat, kuten puistot, torit ja kaupunkien keskustat. Ihmisten tulee voida liikkua yleisissä ja julkisissa tiloissa ilman pelkoa rikoksista, häiriöistä ja onnettomuuksista. On tunnistettava paikat, joissa tapahtuu toistuvasti erilaisia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä tai onnettomuuksia ja muutettava ne turvallisemmiksi. Lisäksi on varmistettava, että yleisen turvallisuuden kannalta kriittisissä kohteissa on vaadittavat pelastus- ja turvallisuus-suunnitelmat.

LIITTEET

1. Liite: Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä
2. Liite: Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille
  - 2A: Nuorten rikollisuuden vähentäminen
  - 2B: Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen
  - 2C: Lähisuhdeväkivallan vähentäminen
  - 2D: Hyvien väestösuhteiden edistäminen
  - 2E: Alkoholistista ja huumeista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy
  - 2F: Julkisten tilojen turvallisuus
3. Liite: Vaasan turvallisuussuunnitelman 2020 - 2021 kaikki toimenpiteet taulukoituna

Linkit:

Turvallisuutta kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019:

<https://intermin.fi/julkaisut/julkaisu?pu-bid=URN:ISBN:978-952-324-241-8>

Vaasan kaupungin turvallisuussuunnitelma 2020 - 2021:

www.vaasa.fi/turvallisuus

Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä (17.4.2020 tilanne)

Vaasan kaupungin edustajat

kaupunginjohtaja Tomas Häyry, puheenjohtaja
sivistystoimenjohtaja Christina Knookala
perusturvajohtaja Jukka Kentala
teknisen toimen johtaja Markku Järvelä
viestintäasiantuntija Jenni Tuliniemi
kaupungin turvallisuuskoordinaattori Seppo Mäenpää, esittelijä ja sihteeri

Pohjanmaan pelastuslaitoksen edustajat

pelastusjohtaja Tero Mäki
pelastuspäällikkö Krister Fogelberg

Pohjanmaan poliisilaitoksen edustajat

poliisipäällikkö Kari Puolitaival
apulaispoliisipäällikkö Kari Keski-Opas
komisario Mikko Uusimäki
komisario Mika Jylhä

Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä johtaa kunnan turvallisuusyhteistyötä ja pohtii, käynnistää, tukee ja seuraa tarvittavia toimia.

Turvallisuusyhteistyöryhmä on 17.4.2020 kokouksessaan käsitellyt Vaasan kaupungin turvallisuussuunnitelman 2020 - 2021 ja hyväksynyt sen. Turvallisuusyhteistyöryhmä seuraa ja arvioi suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta ja tarvittavilta osin kehittää turvallisuusyhteistyötä.

LIITE 2

Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille

2A Nuorten rikollisuuden vähentäminen

Nuoruus on rikosten tekemisen kannalta aktiivista aikaa. Suurin osa nuorista rikoksentekijöistä päätyy rikoksettomaan aikuisuuteen, mutta lähes kaikki toistuvasti rikoksia tekevät aikuiset ovat jo nuorena joutuneet rikoskierteeseen. Tämän vuoksi nuorten rikollisuuden ennaltaehkäisy on kokonaisrikollisuuden vähentämisen kannalta tärkein toimenpide paikallisesti ja valtakunnallisesti. Paljon rikoksia tekevät nuoret joutuvat muita useammin myös rikosten uhreiksi. Nuorisoriikollisuuden ehkäisyyn voidaan puuttua mm. vaikuttamalla yksilön syrjäytymiskehitykseen tai jo alkaneeseen rikollisuuteen. Rikollisen teon seurausten konkretisoituminen ja rikoksen uhrin kohtaaminen voivat olla nuoren rikoksentekijän kohdalla tehokkaita keinoja ennalta ehkäistä tulevia rikoksia. (Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019)

Vaasan tilanne

Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmän 2016 tekemässä pahoinvoinnin, syrjäytymisen ja radikalisoitumisen tilannekartoituksessa ei tuolloin ilmennyt jengiytymistä eikä suoranaisesti radikalisoituneita nuoria, mutta esim. koulukuraattorien mukaan nuorten pahoinvointi oli pääsääntöisesti lisääntynyt.

Lastensuojelun vireilletulot Vaasassa kasvoivat jonkin verran 2017-2018 ollen 1307 (2017) ja 1339 (2018).

Nuorten (15–29 –vuotiaat) tekemien rikosten kokonaismäärä väheni 2322:sta (2018) 2291:een (2019). Pohjanmaan sovittelutoimistossa on Vaasan osalta 2019 ollut noin 50 lasten ja nuorten rikostapausta sovittelavana ja sovitteluun osallistunut noin 150 nuorta. Sovittelu on koettu hyväksi keinoksi puuttua nuorten rikollisuuteen ja rikosten ennaltaehkäisyyn vastuunoton ja asian käsittelyn kautta.

Valtakunnallinen visio

Estetään riskiryhmässä olevien nuorten ajautuminen rikollisuuteen. Katkaistaan nuoren alkanut rikoskierre ajoissa oikealla ja oikea-aikaisella tuella sekä palveluilla.

Tavoite ja toimenpiteet

1. Syrjäytymisvaarassa olevat lapset ja nuoret pääsevät pitkäkestoisen tuen piiriin.

Syrjäytymisvaara tunnistetaan yksilötasolla yleensä hyvin varhaisessa vaiheessa. Erityisessä rikollisuusriskissä ovat pojat, joilla on useampi kuin yksi riskitekijä. Varhaisessa vaiheessa aloitettu pitkäkestoinen tukitoiminta on kustannustehokasta rikollisuuden, lastensuojelutoimenpiteiden ja terveydenhuollon näkökulmasta. Yleisesti on tärkeää, että syrjäytymisvaarassa oleville lapsille ja nuorille on olemassa erityisiä palveluja, kuten etsivän nuorisotyön palveluja tai verkostotoimijoiden huoli-ilmoituksiin perustuvia verkostoyhteistyöpalveluja.

- kunta tuottaa yhteistyössä järjestöjen kanssa pitkäkestoisen varhaisen tuen palvelun (esimerkiksi Icehearts -malli) alueen syrjäytymisvaarassa oleville lapsille

VAASASSA tähän valtakunnalliseen tavoitteeseen vastataan, jo pitkään toimineella ja organisoituneella, etsivällä nuorisotyöllä (vastuutahona nuorisopalvelut) ja lasten ja nuorten harrastepassin käyttöön otolla (liikuntapalvelut ja kulttuuri- ja kirjastopalvelut).

(Lisäksi on huomattava, että hyvinvointisuunnitelmassa, mm. ”Vanhemmuuden tukemisen” -osiossa, on juurille meneviä toimia, joilla voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja rikollisille poluille joutumista. Vaasassa on esim. käytössä Toimiva lapsi & perhe (TLP) -menetelmä, jossa päämääränä on tukea lapsen suotuisaa kehitystä ja ehkäistä yli sukupolvien siirtyviä ongelmia. Työtä tehdään monenlaisissa toimintaympäristöissä esim. neuvolassa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa sekä erilaisissa palveluissa tilanteissa, joissa vanhemmuuden voimavaroja kuormittaa esim. vanhemman vakava fyysinen sairaus, mielenterveys- tai päihdeongelma, vankeus tai perheen taloudelliset ongelmat.)

2. Jokaisella nuorella rikoksentekijällä on pääsy Ankkuri-mallin palveluihin.

Ankkuri-mallilla puututaan varhaisessa vaiheessa lasten ja nuorten rikolliseen käyttäytymiseen ja perheväkivaltaan.

- sosiaali- ja terveystoimen palvelut järjestetään niin, että Ankkuri-toiminnan käytössä on riittävästi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöresursseja
- poliisi järjestää toiminnan edellyttämän poliisihenkilöstön sekä muut puitteet ja vastaa toiminnan koordinaatiosta
- nuorisotoimen palvelut järjestetään niin, että osaaminen ja nuorisotoimen palvelut ovat käytettävissä alueen Ankkuri-toiminnassa

VAASASSA on käytössä Ankkuri-toimintamallin sovellus, jota tulisi poliisin ja Pohjanmaan sovittelutoimiston mukaan entisestään laajentaa ja kehittää myös tiimimäisemmäksi. Näin tehostettaisiin myös yhteistyötä, vaikuttavuutta ja tilastointia. Muissa isommissa kaupungeissa tiimimäiseen Ankkuri-toimintaan osallistuvat poliisin, sosiaalitoimen, nuorisotyön ja/tai psykiatrisen sairaanhoidon edustajat. Pohjanmaan sovittelutoimisto tekee osaltaan yhteistyötä Ankkuri-poliisin kanssa. Ankkuri-toiminnan kokonaisuuden kehittämisen vastuutahoina ovat sosiaalitoimi ja poliisi.

3. Julkisyhteisöihin kohdistuneet alaikäisten tekemät rikokset sovitellaan.

Sovittelumenettely on todettu tehokkaaksi uusintarikollisuutta vähentäväksi toimintamuodoksi erityisesti nuorilla rikoksentekijöillä. Sen avulla lapsi tai nuori voidaan saada konkreettisesti ymmärtämään tekonsa aiheuttamat kärsimykset ja vahingot. Sovittelumenettelyn käytön säännönmukaistaminen julkisyhteisöihin kohdistuneissa, nuorten tekemissä rikoksissa, edistää menettelyn käyttöä laajasti. Rikosasian sovittelu ei korvaa rikosprosessia, vaan on rinnakkainen prosessi.

- poliisi ohjaa rikokset soviteltavaksi
- kunta ja muut julkisyhteisöt tekevät sovittelualoitteen ollessaan asianomistajina nuorten tekemissä rikoksissa

VAASASSA sijaitseva Pohjanmaan sovittelutoimisto hoitaa sovittelupalveluita 23 kunnassa. Sovittelutoimistoon tulleiden aloitteiden määrä on Pohjanmaalla kasvanut vuosittain. Poliisi tekee 90 % aloitteista. Sovittelutoimisto toivoo, että muiden kuin poliisin tekemien aloitteiden määrä lisääntyisi. Vaasassa sovittelutoimisto onkin tehnyt mallin, joka edellyttäisi Vaasan kaupungin toimijoiden (erityisesti koulujen ja päiväkotien) tekemien aloitteita ja rikosilmoituksia silloin, kun Vaasan kaupunki on asianomistajana asioissa. Yleisjaosto on hyväksynyt mallin, mutta aloitteita ei ole juurikaan tehty. Asiaa on entisestään edistettävä Pohjanmaan sovittelutoimiston ja Vaasan kaupungin sivistystoimen yhteistyönä.

Valtakunnallisesti esitetyt ja seurattavat indikaattorit

1. Nuorten tekemät rikokset (15-29 -vuotiaat) suhteutettuna alueen nuorten määrään (poliisin tilastot, väestötiedot)

- Vaasassa nuorten (15-29-vuotiaiden) tekemien rikoslakirikosten kokonaismäärä väheni 2018 – 2019 ollen 2322 (2018) ja 2291 (2019).
- Tämä on suhteutettuna nuorten määrään 149 rikosta / 1000 nuorta kohti vuonna 2019 (2291:15395 x 1000 = 149)

2. Nuorten uusintarikollisuus (% , 3 vuoden sisällä - tilastokeskus)

- Tilastokeskuksessa on tilasto nuorten uusintarikollisuudesta, mutta se on valtakunnallinen eikä siitä pysty erottamaan erikseen Vaasaa eikä Pohjanmaatakaan. Sitä ei siis ilmeisesti tilastoida paikkakunnittain tai alueittain.

3. Ankkuri-toiminnassa kohdattujen nuorten rikoksentekijöiden lukumäärä kotikunnittain (poliisin tilastot)

- Vaasassa Ankkuri-poliisi kohtaa viikoittain 1-3 vaasalaista lasta tai nuorta (10-17-vuotiasta)
- Pohjanmaan sovittelutoimiston mukaan Vaasan osalta Ankkuri-poliisi teki 2019 sovittelualoitteen noin 50 rikostapauksesta ja sovitteluun osallistuvien nuorten määrä nousi näissä tapauksissa noin 150 nuoreen.

4. Sovitellut rikokset, joissa tekijä 15-29 -vuotias, suhteutettuna nuorten tekemien rikosten kokonaismäärään (sovittelutoimistot, poliisin tilastot)

- Pohjanmaan sovittelutoimiston asiakkaista 12% on alle 15-vuotiaita, alle 21-vuotiaiden osuus vaihtelee vuosittain 55-60%
- Vuonna 2018 sovittelussa oli 15-29 -vuotiaita 380 tekijää, jotka olivat Rannikko-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueelta. Kuntakohtaista tilastoa ei saatavissa.
- Pohjanmaan sovittelutoimistossa on Vaasan osalta 2019 ollut noin 50 lasten ja nuorten rikostapausta soviteltavana ja sovitteluun on osallistunut noin 150 nuorta.

5. Pitkäkestoisen tuen palveluiden piirissä olevien lasten ja nuorten määrä

- Lastensuojelun vireilletulot kasvoivat Vaasassa 1307:stä (2017) 1339:ään (2018).
- Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä olevia 0-17 -vuotiaita suhteessa vastaavan ikäiseen väestöön Vaasassa oli 4% vuonna 2017 ja 4,4% vuonna 2018.
- Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuja 0-17 -vuotiaita viimeisimmän sijoitustiedon mukaan suhteessa vastaavan ikäiseen väestöön Vaasassa oli 0,7% vuonna 2017 ja 0,9% vuonna 2018.

Lisätietoja: Syrjäytymisen dynamiikka -työkalu

2B Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen

Suomi on Euroopan nopeimmin ikääntyvä maa. Vuonna 2060 yli 65-vuotiaiden määrän ennustetaan olevan jo 29 prosenttia koko väestöstä. Väestörakenteen muutos asettaa uudenlaisia vaatimuksia ikääntyneiden turvallisuudelle, sillä onnettomuuksien, tapaturmien ja rikosten seuraukset ovat usein huomattavasti vakavampia ikääntyneille kuin nuoremmalle väestölle. Lisäksi ikääntymiseen myöhempiin vaiheisiin liittyvä toimintakyvyn heikkeneminen lisää kaatumis- ja tapaturmariskiä. Ikääntyneet haluavat usein asua kodeissaan niin pitkään kuin mahdollista, ja myös yhteiskunta korostaa kotihoidon ensisijaisuutta suhteessa laitoshoitoon. Koti on yleisin tapaturmapaikka ikääntyneiden keskuudessa. Kaatumistapaturmat ovat merkittävin ikääntyneen väestönosan turvallisuusriski, yleisin ensihoitotehtävien syy (n. 15 % kaikista tehtävistä) ja kolmanneksi merkittävin väestön terveitä elinvuosia vähentävä tekijä Suomessa. (Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019)

Vaasan tilanne

Yli 75- vuotiaista Vaasalaisista 91,7% (2018) asuu kotona. Säännöllistä kotihoitoa saa 10,8 % (2018) vaasalaisista yli 75- vuotiaista. Tehostetussa palveluasumisessa asuu 8,6 % vaasalaisista yli 75-vuotiaista. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä ovat laskeneet: vuonna 2016 näitä hoitajaksoja oli 362,5 ja vuonna 2017 oli 332,8. Vaasassa poliisi ja pelastuslaitos painottavat myös sitä, että muistisairaiden määrän kasvu aiheuttaa enenevästi vaaratilanteita, eksymisiä, katoamisia ja huolia.

Valtakunnallinen visio

Ikääntyneet voivat asua kodeissaan mahdollisimman pitkään turvallisesti. Kaatumisista johtuvien lonkkamurtumien ja päävammojen määrä kääntyy laskuun, vaikka ikääntyneen väestön määrä kasvaa.

Tavoite ja toimenpiteet

1. Kunnassa ja maakunnassa on toimivat yhteistyömekanismit ikääntyneiden asumisen turvallisuusriskien tunnistamiseksi ja vähentämiseksi (esim. Etelä-Karjalan Kotona asumisen turvallisuus KAT 1,2 ja 3 sekä Pirkanmaan IKAT ja EVAC).

- sosiaali-, terveys- ja pelastustoimialat sekä poliisi käyttävät pelastuslaitosten kumppanuusverkoston vuoden 2018 aikana kehittämää paloriski-ilmoituskäytäntöä (PeL 42§) työssään
- sosiaali- ja terveystoimialat tekevät kotikäynneillä säännöllisesti kodin turvallisuuden tarkistuksen tarkistuslistan avulla. Sen perusteella tehdään tarvittavat toimet iäkkään kodin turvallisuuden parantamiseksi.

VAASASSA tämä valtakunnallinen tavoite ja toimet toteutetaan seuraavasti:

- Paloriski-ilmoituskäytäntöä (Pel 42§) ylläpidetään. Huoli-ilmoituskäytännön mahdollinen kehittäminen ja yhdenmukaistaminen pilotiksi Vaasan sairaanhoitopiirin alueelle. (Koti- ja laitoshoido, Vaasan keskussairaala, Pohjanmaan pelastuslaitos ja Pohjanmaan poliisilaitos)
- Yhteisen mallin luominen poliisin, pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja terveystoimen kesken muistisairauden aiheuttamiin vaaratilanteisiin. (Koti- ja laitoshoido, Vaasan keskussairaala, Pohjanmaan pelastuslaitos ja Pohjanmaan poliisilaitos)
- Annetaan henkilöstölle SPEK:n tarjoamaa koulutusta ikäihmisten kotien riskien tunnistamiseksi. (Koti- ja laitoshoido sekä SPEK)
- Maksuttomat oppaat ja kodin turvallisuuden tarkistuslistat tueksi kaikille tahoille, esim. Turvaohjeita senioreille. (Kaupungin turvallisuuskoordinaattori)

2. Ikäteknologiaa, turvatekniikkaa ja apuvälineitä hyödynnetään laajasti asumisen turvallisuuden edistämiseksi

- sosiaali- ja terveystoimialat levittävät tietoa ikäteknologiasta, turvallisuustekniikasta ja apuvälineistä ikääntyneille ja heidän omaisilleen (esim. Ikäteknologiakeskuksen Konstikoppa tai Vanhustyön keskusliiton arkitekologiasalkun avulla)

VAASASSA tämä tavoite ja toimet toteutetaan seuraavasti:

- Ikäihmisille apua, tukea ja toimintaa -tiedote senioreille ja omaisille. (Kaupungin turvallisuuskoordinaattori ja Kaupungin viestintäyksikkö)
- Muistisairaiden GPS-paikannuksen mahdollisuudet selvitetään. (Koti- ja laitoshoido)

3. Suuressa kaatumisvaarassa olevat ikääntyneet tunnistetaan ja heille laaditaan näyttöön perustuvien toimintamallien (Ikinä, Kaatumisseula) mukaiset yksilölliset kaatumisen ehkäisyn toimenpiteet

- sosiaali- ja terveystoimi vastaa kaatumisvaarassa olevien tunnistamisesta ja yksilöllisistä ehkäisy suunnitelmista (esimerkiksi osana hyvinvointia edistäviä kotikäyntejä), toimeenpano yhteistyössä viranomaisten ja järjestöjen kanssa
- kunta tunnistaa osana turvallisuussuunnitelmaa tai muutoin alueellaan julkiset paikat, joissa tapahtuu paljon kaatumisia tai kaatumisriski on muutoin suuri, ja toteuttaa tarvittavat toimenpiteet yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

VAASASSA tämä tavoite ja toimet toteutetaan seuraavasti:

- Varmistetaan Kaatumisseula- /Ikinä -toimintamallien käyttö ja jatkuvuus. (Koti- ja laitoshoido)
- Uusitaan tempaus ilmaisten liukusteiden jakamiseksi yli 65-vuotiaille. (Koti- ja laitoshoido)
- Tunnistetaan ja hoidetaan kuntoon julkiset paikat, joissa tapahtuu paljon kaatumisia. Tämä toimenpide nivoutuu osin myös ”Julkisten tilojen turvallisuus” -toimenpidekorttiin. Riskipaikkojen paikantamisessa hyödynnetään mm. asukkailla suunnattua laajapohjaista ja avointa Vaasan palautekanavaa <https://feedback.vaasa.fi/eFeedback> (Turvallisuusyhteistyöryhmä, esteettömyysvastaavat ja tekninen toimi)

Valtakunnallisesti esitetyt ja seurattavat indikaattorit

- Pelastusviranomaiselle tehtyjen riski-ilmoitusten määrä 100 000 asukasta kohti
  - Vaasassa pelastuslain 42§ velvoittamia paloriski-ilmoituksia tuli pelastuslaitoksen tietoon vuonna 2019 yhteensä 12 kpl. Määrä on vähäinen, mutta työmäärä näiden hoitamiseksi on kuitenkin merkittävän suuri ja pitkä kestoinen.
- yli 65-vuotiaiden palokuolemia (Pronto)
  - Vaasassa yli 65-vuotiaiden palokuolemia ei ollut yhtään vuonna 2019.
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (SOTKANet)
  - Vaasassa vuonna 2016 näitä hoitajaksoja oli 362,5 ja vuonna 2017 oli 332,8 hoitajaksoa
- Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä (SOTKANet)
  - Vaasassa luvut ovat olleet 0,8% (2017) ja 0,7% (2018).
- Toteutetut yksilölliset kaatumisen ehkäisyn toimenpiteet suhteessa suuressa kaatumisvaarassa olevien asukkaiden määrään alueella (kunnan tilastot)
  - Vaasassa sairaanhoitaja ja fysioterapeutti tekevät yhteiskotikäynnin ja kaatumisvaaran arvion Ikinä-mallin mukaan (THL:n mittari). Asiakkaalle tehdään yksilöllinen toimintasuunnitelma kaatumisten ehkäisemiseksi. Seurantapuhelu 3kk kuluttua kaikille asiakkaille: onko uusia kaatumisia ja onko suunnitelma toteutunut. Arvioiden mukaan noin 67% ei ole kaatunut seurantajakson aikana.

Lisätietoja

Ikääntyneiden asumisen verkkosivusto:

https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Asuminen/Ikaantyminen_asuminen

2C Lähisuhdeväkivallan vähentäminen

Lähisuhdeväkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jonka tekijänä on nykyinen tai entinen kumppani, perheenjäsen tai muu läheinen ihminen. Vain pieni osa lähisuhdeväkivallasta päätyy poliisin tietoon. Lähisuhdeväkivallan uhrin ovat erityisen haavoittuva uhriryhmä, koska kynnyksen hakea apua on korkea, väkivallan uhka on usein jatkuvasti läsnä ja lähisuhdeväkivalta on usein ajan myötä raaistuva ilmiö. Yhtä suuri osa miehistä ja naisista on joutunut lähisuhdeväkivallan uhriksi (n. 20 %), mutta poliisin tietoon tulleissa teoissa uhreista 69 % on naisia.

Väkivaltakuolemien suunta on ollut viime vuosina laskeva, mutta nainen joutuu kumppaninsa surmaamaksi kolme kertaa miehiä useammin. Ikääntyneiden suurin väkivaltariski on lähisuhteessa tapahtuva kaltoinkohtelu. Tämä voi ilmetä myös huolenpidon laiminlyöntinä tai taloudellisiin motiiveihin perustuvana kiristyksenä. Jos perheessä esiintyy parisuhdeväkivaltaa, on myös perheen lapsilla suuri riski joutua kaltoinkohteluiksi. Joka neljäs perheväkivallan uhri on lapsi. Väkivallan pitkäaikaisseurauksia voivat olla mielenterveysongelmat, itsetuhoinen käyttäytyminen sekä alkoholin ja huumeiden väärinkäyttö. Suuri osa niistä, jotka käyttävät väkivaltaa aikuisena, ovat kasvaneet väkivaltaisessa ympäristössä. (Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019)

Vaasan tilannekatsaus

Poliisin tilastojen mukaan Vaasassa lähisuhdeväkivallan kohteena oli vuonna 2019 ollut 24 aikuista ja vain viisi alle 18-vuotiasta lasta. Mutta tilastointi ei ole aukotonta, koska esim. rikosilmoituksissa jäänee toisinaan rastittamatta perhe- ja lähisuhdeväkivaltakohta, mikä pienentää tilastoja sen lisäksi, että vain pieni osa lähisuhdeväkivallasta tulee poliisin tietoon.

Rikosuhripäivystyksen Vaasan palvelupisteessä kaikkia rikostyyppisiä koskevien asiakastukisuhteiden määrä on kasvanut: vuonna 2018 tukisuhteessa oli 148 uhria, mutta 2019 peräti 200 uhria. Näistä suurin uhriryhmä on perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohdanneet.

Vaasan ensi- ja turvakodin avoväkivaltatyön (AVOKKI:n) yksikössä asiakkaana oli vuonna 2019 noin 103 vaasalaista, jotka olivat kokeneet lähisuhdeväkivaltaa. Vaasalaisia lähisuhdeväkivallan tekijöitä oli asiakkaana noin 27. Turvakodin puolella asiakkaana vuonna 2019 oli noin 107 vaasalaista, joista lapsia oli noin 52.

Valtakunnallinen visio

Visiona on, että aiempaa harvempi aikuinen kohtaa väkivaltaa lähisuhteessa ja aiempaa harvempi lapsi kokee perheväkivaltaa. Tunnistetaan varhain tukea tarvitsevat henkilöt, ja katkaistaan alkanut väkivaltakierre ajoissa oikealla ja oikea-aikaisella tuella sekä palveluilla.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Jokaiselle aikuiselle lähisuhdeväkivallan uhrille tehdään heidän suostumuksellaan MARAK -mallin mukainen väkivallan riskiarvio sekä tilanteen edellyttäessä turvasuunnitelma. Uhrien pääsy rikosuhripalveluihin varmistetaan aktiivisella ohjauksella (yhteystietojen välittäminen).

- sosiaalitoimi, terveydenhuolto ja poliisi ohjaavat lähisuhdeväkivallan uhrin rikosuhripalveluiden piiriin. Lisäksi nämä ja rikosuhripalvelut tekevät uhrin suostumuksella aloitteen väkivallan riskiarviosta kohdatessaan lähisuhdeväkivallan uhrin
- sosiaalitoimi vastaa toiminnan koordinaatiosta sekä turvasuunnitelmien toimeenpanon edellyttämän yhteistyön järjestämisestä.

2. Lähisuhdeväkivallan tekijöille on väkivallan katkaisuohjelmia, joihin tekijät ohjataan aktiivisesti.

- alueella tarjotaan järjestöjen lähisuhdeväkivallan katkaisuohjelmia niin, että kaikilla halukkailla väkivallan tekijöillä on pääsy niihin. Järjestämisestä sovitaan sosiaalitoimen kanssa.
- sosiaalitoimi, terveydenhuolto ja poliisi ohjaavat lähisuhdeväkivallan tekijät tekijäpalveluiden piiriin.

VAASASSA edellä esitetyt valtakunnalliset tavoitteet ja toimenpiteet toteutetaan Vaasan perhe- ja lähisuhdeväkivallan torjuntaan suunnitellun ja äskettäin päivitetyn laaja-alaisen toimintamallin avulla. Sen jalkautus suunnitellaan ja toteutetaan vuosien 2020 - 2021 aikana.

Samalla varmistetaan teemaan liittyvien perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyöryhmän ja Ankkuri- ja Marak-toimintamallien sekä kolmannen sektorin ym. tahojen yhteistyön sujuvuus.

Vaasan toimintamallin jalkautuksesta vastaa perhe- ja lähisuhdeväkivallan työryhmä ja perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön koordinaattori Sirpa Manninen.

Valtakunnallisesti esitetyt ja seurattavat indikaattorit

1. Lapsiin kohdistunut fyysinen lähisuhdeväkivalta viimeisen vuoden aikana (poliisin tilastot)

- Vaasassa lähisuhdeväkivallan kohteena on poliisin tilaston mukaan vuonna 2019 ollut vain viisi alle 18-vuotiasta lasta. (Mutta tilastointi ei ole aukotonta, koska vain pieni osa lähisuhdeväkivallasta päättyy poliisin tietoon; ja lisäksi esim. rikosilmoituksissa jäänee toisinaan rastittamatta perhe- ja lähisuhdeväkivalta -kohta. Näin tilastot näyttävät liian pieniltä.)

2. Aikuisiin kohdistunut fyysinen lähisuhdeväkivalta viimeisen vuoden aikana (poliisin tilastot)

- Vaasassa lähisuhdeväkivallan kohteena on poliisin tilaston mukaan vuonna 2019 ollut 24 aikuista. (ks. edellisessä kohdassa esitetty ongelma on myös tässä indikaattorissa)

3. Rikosuhripalveluihin ohjattujen uhrien määrä suhteessa lähisuhdeväkivallan kokonaismäärään (rikosuhripalvelut, poliisin tilastot)

Rikosuhripäivystyksen (RIKU:n) tilastot:

Valtakunnallisesti vuonna 2018 suurin osa RIKUn asiakkaista oli erilaisten väkivaltarikosten uhreja, joista oli naisia 75 %, miehiä 25 %. Yhteydenottojen syynä oli lähisuhdeväkivalta 24% tapauksista.

- Vaasan palvelupisteen kaikki asiakkaat ovat yhdessä tukisuhteessa. Tukisuhde tarkoittaa, että asiakas on tavattu 3 kertaa tai enemmän. (Tähän ei lasketa puheluita, chatti ja valtakunnallinen puhelin tilastot). Alla tilastoissa ovat kaikki erilaisten rikosten uhrin, mutta suurin uhriryhmä on kuitenkin perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneet:

Tukisuhteet Vaasassa
2017 (57 uhria)   2018 (148 uhria)   2019 (200 uhria) kasvua +25%

Vaasan ensi- ja turvakodin tilastot:

Vaasan ensi- ja turvakodin osalta ei ole tarkkoja eriteltyjä tilastoja kunnittain, koska näin voidaan suojella yksityisyyttä, mikäli jostain kunnasta olisi vain yksi henkilö heillä asiakkaana.

Avoväkivaltatyön (AVOKKI:n) yksikössä vaasalaisten arvioitu osuus on noin 80% alla esitetyistä asiakasmääristä:

Vuonna 2019 asiakkaista avoväkivaltatyössä

- uhreja oli 129 (110/2018); eli vuonna 2019 olleista uhreista noin 103 oli vaasalaisia.
- väkivallan tekijöitä oli 34 (39/2018); eli vuoden 2019 tekijöistä noin 27 oli vaasalaisia.

Turvakodin asiakasmääristä vaasalaisten arvioitu osuus on puolestaan noin 60% alla esitetyistä asiakasmääristä:

Turvakodissa oli vuonna 2019:

- 178 asiakasta (148/2018); eli vuonna 2019 asiakkaista noin 107 oli vaasalaisia.
- Joista 87 oli lapsia (69/2018); eli vuonna 2019 lapsista noin 52 oli vaasalaisia.
- Turvakodissa asumispäiviä oli naisilla 910 (746/2018), lapsilla 953 (784/2018) ja miehillä 117 kpl (72/2018).

4. Rikoksentekeijöille suunnattuihin palveluihin ohjattujen asiakkaiden määrä suhteessa lähisuhdeväkivallan kokonaismäärään

- Vaasan ensi- ja turvakodilla on käytössään perhe- ja lähisuhdeväkivallan tekijöille tuotettu ”Katkaise väkivalta” -malli. Poliisi on ohjannut siihen muutamia tekijöitä vuosittain. Vuonna 2019 ohjelman läpikävi arviolta 5 - 10 vaasalaista.

2D Hyvien väestösuhteiden edistäminen

Hyvät väestösuhteet ovat sitä, että alueen eri väestöryhmien välillä on toimivaa vuorovaikutusta, eri väestöryhmät suhtautuvat toisiinsa kunnioittavasti ja niiden väliset mahdolliset jännitteet ja konfliktit käsitellään ilman, että ne aiheuttavat pelkoa tai kärjistyvät rikoksiksi. Väestösuhteet ovat yhteiskunnan eri osa-alueet läpäisevä kokonaisuus, jonka vaikutukset näkyvät suoraan ihmisten arjessa. Hyvien väestösuhteiden edistämällä vähennetään väestöryhmien välisiin suhteisiin liittyviä kielteisiä ilmiöitä, kuten syrjintää, viharikoksia ja vihapuhetta sekä segregatiota. Nämä kaikki heikentävät sekä yhdenvertaisuuden toteutumista yksilöiden ja ryhmien välillä että paikallista turvallisuutta. Hyviä väestösuhteita edistämällä vaikutetaan kaikkien asukkaiden yhdenvertaisuuteen ja hyvinvointiin sekä lisätään luottamusta yhteiskuntaan. (Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019)

Vaasan tilanne

Hyvät väestösuhteet heijastuvat läheisesti myös asuinalueisiin ja asumiseen sekä turvallisuudentunteesta kertoviin indikaattoreihin. Näiden mukaan aikuisista vaasalaisista 20-64 -vuotiaista 89,8 % oli vuonna 2015 tyytyväisiä asuinalueensa turvallisuuteen (ATH-tutkimus nyk. FinSote). Asukkaille tehtyjen turvallisuuskyselyjen 2012 ja 2016 tuloksia verrattaessa, on kuitenkin havaittavissa, että vuonna 2012 suurempi osa vastaajista piti hyvin tai melko todennäköisenä sitä, että he itse tai naapuri menisi väliin, mikäli heidän talonsa edustalla olisi tappelu tai ilkeä tekeminen. Vuonna 2015 maahamme saapuneet yli 32 000 turvapaikanhakijaa herättivät pelkoa. Tämä ilmeni 2017 tehdystä ”Meidän uusi Vaasa” -tutkimuksesta, johon vastasi n. 2000 kuntalaista. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat koettiin suurimmaksi turvattomuuden tunteen aiheuttajaksi. Vaasalla on meneillään monia otsikon teemaa palvelevia ohjelmia ja suunnitelmia.

Valtakunnallinen visio

Taustoistaan riippumatta ihmiset elävät yhdessä ilman jännitteitä ja luottavat toisiinsa sekä yhteiskunnan instituutioihin.

Tavoite ja toimenpiteet

Jäljempänä esitetyt teeman valtakunnalliset tavoitteet ja toimenpiteet koskevat turvallisuussuunnitelman lisäksi monia Vaasan kaupungin ohjelmia ja suunnitelmia, kuten osallistamisohjelmaa, tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa, kotoutusohjelmaa, esteettömyyssuunnitelmaa, vammaispoliittista ohjelmaa ja suunnitteilla olevaa lähiöohjelmaa.

Lisäksi tavoitteet ja toimenpiteet koskevat myös muitakin tahoja, kuten erityisesti Pohjanmaan sovittelutoimistoa ja Pohjanmaan poliisia sekä kolmatta sektoria ja viimekädessä asukastoimintaa. Lisäksi esim. korkeakoulujen edustajat voivat tarjota tutkimustietoa ja mahdollista tutkimusapua. Teeman alustavissa valmisteluissa on kokonaisvaltainen lähestymistapa saanut kannatusta eri tahoilta. On nähty hyväksi, että teeman käynnistämisen ja kokonaisseurannan vastuutahona on Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä.

VAASAN kaupungin turvallisuuskoordinaattori kutsuu ohjelmien ja suunnitelmien vetäjät sekä eri tahojen edustajat laajasti toivottuun teeman aloituskokoukseen.

Päämääränä on se, että

- kaikissa ohjelmissa, suunnitelmissa ja toimissa kukin taho osaltaan edistää entistä tietoisemmin myös hyviä väestösuhteita
- samalla tiivistämme keskinäistä yhteistyötä ja kokonaiskoordinaatiota
- yhteisvoimin vastaamme jäljempänä esitettyihin valtakunnallisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin:

1. Viranomaiset ja kansalaisjärjestöt tuntevat alueen keskeisten väestöryhmien välisten suhteiden tilan, erityisesti erilaisten ryhmien välisten jännitteiden osalta.

- kunnassa osataan tunnistaa väestösuhteisiin ja turvallisuuteen heikentävästi vaikuttavat ilmiöt kuten polarisaatio ja konfliktit
- kunta seuraa tilannetta säännöllisesti yhteistyössä muiden viranomaisten ja eri väestöryhmiä edustavien järjestöjen ja yhteisöjen kanssa

2. Havaitut väestöryhmien väliset konfliktit ratkaistaan järjestelmällisellä sovittelutyöllä.

- kunnassa on sovitut toimintatavat jännitteiden purkamiseksi ja konfliktien käsittelemiseksi ja ennaltaehkäisevästi toimivan vuorovaikutuksen rakentamiseksi
- kunta järjestää tarvittavat yhteisösovittelun palvelut (esimerkiksi Naapurussovittelu) yhteistyössä järjestöjen, alueellisten rikos- ja riita-asioiden sovittelutoimistojen ja muiden viranomaisten kanssa.

3. Varmistetaan vähemmistöryhmien syrjimättömyys ja yhdenvertainen kohtelu julkisissa palveluissa ja yleisissä tiloissa.

Erialaisten vähemmistöjen näkökulmasta julkiset palvelut ja yleiset tilat edustavat usein enemmistöjä ja niiden tarpeita. Näin ollen se miten yhdenvertaisuus toteutuu näissä palveluissa ja tiloissa on tärkeä osa enemmistöjen ja vähemmistöjen välisiä suhteita.

- kunta toteuttaa yhdenvertaisuussuunnittelua yhteistyössä järjestöjen, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden kanssa (sis. syrjinnän ja viharikosten ennaltaehkäisyn)

VAASASSA on lisäksi nähty tärkeäksi, että eri tahojen yhteisen aloituskokouksen myötä pohditaan myös mahdollisia etupainotteisia toimia, joilla voimme edistää asuinalueiden turvallisuutta, hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja asukkaiden vuorovaikutusta sekä sopua, esimerkiksi

- Naapuriapu-toimintamalli
- Asuinalueen kehittämis- ja turvallisuuskävely -toimintamalli
- Edellistä syvempi Deliberatiivinen kävely -toimintamalli
- Sitran Erätauko -malli
- Turvallisuuskahvila -toimintamalli
- Kansalaisraati -toimintamalli
- Osallisuusverkosto

Kaupungin ja viranomaisten kanssa keskeisinä toimijoina ovat asukasyhdistykset, aluetoimikunnat, järjestöt ja seurakunta sekä korkeakoulut.

Hyvien väestösuhteiden edistäminen -teeman käynnistämisen ja kokonaisseurannan vastuutahona on Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä.

Valtakunnallisesti esitetyt ja seurattavat indikaattorit

1. Yhdenvertaisuussuunnitelmien seuranta (kyselyt)
2. Keskeisten väestöryhmien väliset suhteet (kysely)
3. Syrjintäkokemukset (kysely)

Lisäksi hyödynnetään Vaasassa ehkä jatkossakin toteutettavia asukasturvallisuuskyselyjä yms.

Lisätietoja:

www.hyvätväestösuhteet.fi

Miten meillä menee? Kartoitus väestösuhteiden tilasta Suomessa - painopisteenä vastaanottokeskuspaikkakunnat

Asuinalueelähtöinen naapurustotyö

2E Alkoholista ja huumeista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy

Päihteet (ml. tupakka) aiheuttavat vuosittain noin 4,2 miljardin euron välittömät ja välilliset kustannukset yhteiskunnalle. Alkoholi on yleisin vaikuttava tekijä väkivallan, onnettomuuksien ja tapaturmien taustalla. Alkoholin käyttö ja erityisesti humalahakuinen juominen lisäävät riskiä sekä syyllistyy väkivaltarikokseen että joutua sen uhriksi. Esimerkiksi alkoholisidonnaisen henkrikollisuuden taso on Suomessa 4,5-kertainen Ruotsiin verrattuna. Liikennekuolemista noin viidennes on rattijuopumustapauksia. Päihdeongelmallisille kasaantuu usein monenlaisia terveyden, toimeentulon ja turvallisuuden liittyviä ongelmia. Erityisesti nuorten ja alaikäisten alkoholinkäyttöön tulee puuttua, sillä nuorena aloitettu alkoholinkäyttö on voimakkaasti yhteydessä alkoholisoitumiseen ja siihen liittyvään väkivaltaan. (Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019)

Vaasan kaupungin turvallisuusyhteistyöryhmä kirjasi myös huumeet teeman otsikkoon. Näin siksi, että julkisuudessa enenevästi puhuttavat myönteiset asenteet huumeisiin, joiden saatavuus on lisäksi entistä helpompaa ja käyttö on osin myös lisääntynyt.

Vaasan tilanne

Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan alkoholin osalta tosi humalaan kuukausittain itsensä juovien 8. ja 9.-luokkalaisten määrä on 11,1%:sta (2017) laskenut 7,3%:iin (2019). Ammattioppilaitosten opiskelijoista, niin vuonna 2017 kuin 2019, noin kolmasosa joi itsensä tosi humalaan kuukausittain ja lukioissa noin viidesosa. FinSote tutkimuksen mukaan vaasalaisista aikuisista 20 - 64 -vuotiaista jopa 36,2% käyttää liikaa alkoholia.

Julkisilla paikoilla häiriökäyttäytyminen ja väkivalta keskittyvät usein ravintolailtojen liepeille ja keskustaan. Ongelmia esiintyy monesti myös koulujen alkamis- ja päättymisviikonloppuina.

Huumeiden osalta kouluterveyskyselyssä 2019 eri asteiden oppilaat olivat sitä mieltä, että paikkakunnalta on yhä helpompi hankkia huumeita, jo yläkoululaisista jopa 45,2% totesi näin. Peruskoululaisten ja lukiolaisten huumeokeilut ovat laskeneet, mutta ammattioppilaitosten oppilaiden huumeokeilut ovat lisääntyneet 11,1%:sta (2017) 14,3%:iin (2019).

Poliisin mukaan ammattimaisen ja kansainvälisen huumebisneksen lisäksi Pohjanmaalla löytyy paikallisia huumeviljelmiä, joita poliisi ei ehdi edes paljastaa niin paljon kuin mihin olisi tarvetta. Huumeiden käytön lisääntymisen rajuihin muutoksiin ilmenee ehkä poliisin rattijuopumustilastoissa: Vaasassa oli v. 2014 huumeratetta 35%, mutta vuonna 2019 huumeratetta oli 68% tapauksista.

Valtakunnallinen visio

Päihteisiin liittyvä väkivalta, tapaturmat, onnettomuudet ja järjestyshäiriöt vähenevät 10 % vuoden 2018 tasosta vuoteen 2025 mennessä.

Vaasassa on arvioitu, että tämä olisi laskennallisesti Vaasan osalta n. 5 miljoonan euron säästö.

Tavoite ja toimenpiteet

Alkoholihaittoja vähennetään kokonaisvaltaisella paikallisella toiminnalla.

- kunta toteuttaa alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen vähentämiseen tähtäävää Pakka-toimintamallia yhteistyössä elinkeinoelämän, järjestöjen ja muiden viranomaisten kanssa.
- Varmistetaan päihteiden käyttöön liittyvien varhaisen tunnistamisen ja tuen menetelmien käyttö sekä sujuva hoitoonohjaus kunnan ja valmisteilla olevien maakuntien eri palveluissa (esimerkiksi yhteiset toimintakäytännöt, palveluntuottajien sopimukset)

VAASASSA em. valtakunnallinen tavoite ja toimet toteutetaan jäljempänä avatuilla tavoilla:

- Pakka-toimintamallilla
- Nuorten päihteiden käyttöä torjuvilla turvallisuustalkoilla
- Mini-intervention työmenetelmällä, joka soveltuu äitiysneuvolasta ikäihmisten palveluihin.
- Seurataan kokonaisvaltaisesti vähenevätkö päihteistä johtuvat turvallisuusongelmat 10% vuoteen 2025 mennessä

(Lisäksi on huomattava, että nimenomaan hyvinvointisuunnitelmassa on juurille meneviä ja ensiarvoisia toimia, joilla voidaan ehkäistä päihteidenkäyttöä lähtien jo lasten kasvuoloista, (isä)neuvoloista, lasten ja nuorten harrastuksista ja muista suojaavista tekijöistä.)

Pakka-toimintamalli tukee maamme sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitteita. Vaasassa on ollut käytössä tämä toimintamalli jo vuodesta 2013 lähtien, ensin Alkoholiohjelman ja vuodesta 2015 lähtien Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman suositteluksena, sittemmin vahvemmin edellyttäen. Ylläpidämme toimintamallia valtakunnalliset suuntaviivat huomioiden ja paikallisiin olosuhteisiin sovitteen.

Pakka on suomalainen sovellus päihdehaittoja ehkäisevälle paikalliselle yhteistyölle, perinteisen ehkäisevän päihdetyön tueksi. Toimintamallissa painopiste on alkoholin, tupakan ja rahapelien saataavuuteen puuttumisessa. Keskiössä on tällöin alkoholi-, tupakka- ja rahapelihaittojen ehkäisy, erityisesti alaikäisten osalta. Myös humalajuomisen ehkäisyyn ja turvallisuuden lisäämiseen kiinnitetään huomiota. Tavoitteena on vaikuttaa ihmisten elinympäristöön ja tukea lainsäädäntöä.

Pakka-toimintamalliin kuuluu mm. tupakan, alkoholin ja rahapelaamisen ostokokeita, asiakasarviointeja anniskelupaikoissa (turvallisuuden, vastuullisuuden ym. arviointi), Vastuullinen anniskelu - ja OttoMitta -kampanjoita ravintoloissa, Välitä nuoresta - älä välitä alkoholia alaikäiselle -kampanja (ja Skarppi kassa) vapun alla, seminaarit vähittäismyynti- ja anniskelupaikoille, päihdetilannekyselyt netissä ym. LSSAVI pyytää harkintansa mukaan seutulausuntoja alkoholilupa-anomuksiin. Kunnan yhdyshenkilö ja lausunnonantajana Merja Huttunen-Metsi kerää lähiympäristön näkemykset lupahakemuksista ja mahdollisista haitoista, kokoaa ne lausunnoiksi ja toimittaa LSSAVI:oon. (Pakka-toimintamallin vastuutaho ja yhdyshenkilö: Terveystiedustamisyksikkö/Ehkäisevä päihdetyö/toiminnanohjaaja Merja Huttunen-Metsi)

Nuorten päihteiden käytön torjumiseksi käynnistetään turvallisuustalkoot kaupungin turvallisuusyhteistyössä vuoden 2020 aikana. Turvallisuustalkoot tukevat myös Pakan periaatteita. Mottoina ovat ”Kukaan ei voi tehdä kaikkea, mutta jokainen voi tehdä jotain!” ja ”Yhdessä ja yhtä aikaa samaan tavoitteeseen!” Haastamme talkoisiin koko kaupungin aina nuorista vanhempiin ja viranomaisista päivittäistavarakauppoihin sekä järjestöihin. Yhteistyön tehostamiseksi ja päällekkäisyyksien välttämiseksi laaditaan eri tahojen toimista koonti, joka helpottaa kokonaisuuden koordinoimista. Turvallisuustalkoot -formaatti tiedetään toimivaksi ja hyvin vaikuttavaksi käytännöksi. (Turvallisuustalkoiden vastuutahoina ovat Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä & Terveystiedustamisyksikkö/Ehkäisevä päihdetyö)

Mini-interventio on todettu tehokkaaksi työmenetelmäksi, joka on laajentunut terveydenhuollosta myös sosiaalihuollon työkaluksi. Äitiysneuvolasta lähtien ikäihmisten palveluihin saakka alkoholin käytön mini-interventio (AUDIT alle 65 v ja yli 65 v) on käytettävissä. Varhaiseen tunnistamiseen on saatavissa täydennyskoulutusta, myös verkkokoulutuksena. (sosiaali- ja terveystoimi)

Seurataan kokonaisvaltaisesti vähenevätkö päihteisiin liittyvät väkivalta, tapaturmat, onnettomuudet ja järjestyshäiriöt 10% vuoteen 2025 mennessä. (Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä)

Valtakunnallisesti esitetyt ja seurattavat indikaattorit

1. Päihtymysperusteiset kiinniotot (poliisin tilastot)

- Vaasassa päihtyneiden säilöönnotot/1000 asukasta kohti ovat kasvaneet 12,2:sta 13,5:een (2017-2018)

2. Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. lk:n oppilaista (kouluterveyskysely)

- Vaasassa tosi humalaa kuukausittain itsensä juovien 8. ja 9. -luokkalaisten määrä on laskenut 11,1%:sta (2017) aina 7,3%:iin (2019).

3. Alaikäisten alkoholin hankkiminen vähittäismyyntistä, % 8. ja 9. lk:n oppilaista

- Vaasassa peruskoululaisten vähittäismyyntistä ostaman alkoholin määrä on laskenut 9,6%:sta (2017) roimasti aina 2,7%:iin (2019).

4. Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta (poliisin tilastot)

- Vaasassa rattijuopumukset 2017 - 2018 kasvoivat 3,4:stä 4,7:ään tapaukseen / 1000 asukasta
- Vaasassa oli v. 2014 huumeratteja 35%, mutta vuonna 2019 huumeratteja oli peräti 68% tapauksista.

5. Päihteiden vaikutuksen alaisina tehdyistä väkivaltarikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta (poliisin tilastot)

- Vaasassa määrä on vuosina 2017-2018 kasvanut 2,2:sta 2,6:een tapaukseen / 1000 asukasta.

Lisätietoja

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: www.thl.fi

Vaasalla on käytettävissään mm. THL:n kouluterveyskyselyn tuloksensa kokonaisuus, josta on saatavissa laajemminkin tietoa. Kyselyä hallinnoi ja seuraa Vaasan terveystiedustamisyksikkö.

2F Julkisten tilojen turvallisuus

Ihmiset kuluttavat yhä enemmän aikaa julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa. Näitä ovat esimerkiksi kaupakeskukset ja lämpimänä vuodenaikana avoimet tilat, kuten puistot, torit ja kaupunkien keskustat. Rakennetun ympäristön ja rakennusten ominaisuudet vaikuttavat osaltaan esimerkiksi tapaturmien ja onnettomuuksien toteutumiseen, rikosten tekemiseen ja turvattomuuden kokemiseen. Vakavimmat julkisten tilojen turvallisuushaasteet liittyvät väkivaltaan ja sen pelkoon. Väkivallanteoilla ja häiriökäyttäytymisellä on tapana keskittyä kaupunkitilassa pienille alueille, tiettyihin pisteisiin. Turvalliselta tuntuva ympäristö lisää ihmisten luottamusta toisiinsa ja kannustaa heitä käyttämään julkista tilaa, mikä parantaa turvallisuutta entisestään. (Turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset 2019)

Vaasan tilanne

Vaasassa, ja yleensä kaupungeissa, häiriökäyttäytymisen ja väkivallan tiedetään keskittyvän ravintolailtojen liepeille ja keskustaan. Ongelmia esiintyy monesti myös koulujen alkamis- ja päättymisviikonloppuina koulujen liepeillä sekä juhla-aikoina, esim. Hovioikeuden rannassa.

Vaasalaisille 2012 ja 2016 tehdyissä turvallisuuskyselyissä asukkaat ovat kokeneet turvattomuuden syyksi mm. päihtyneet henkilöt, isot nuorisokokoontumiset tai valaistuksen puutteet.

Kiinteistöiltä, kauppakeskuksilta sekä yleisötilaisuuksilta edellytetään pelastussuunnitelmia ja turvallisuussuunnittelua sekä toimia ja tarvittaessa yhteistyötä viranomaisten kanssa. Lisäksi tiedettyihin ongelmapaikkoihin on myös suunnattu kohdennettua valvontaa, ja esimerkiksi Hovioikeuden rantaan on tulossa 2020 myös kameravalvontaa.

Valtakunnallinen visio

Ihmiset voivat liikkua yleisissä ja julkisissa tiloissa ilman pelkoa rikoksista, häiriöistä ja onnettomuuksista.

Tavoitteet ja toimenpiteet

1. Tunnistetaan paikat, joissa tapahtuu toistuvasti erilaisia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiriöitä tai onnettomuuksia ja muutetaan ne turvallisemmiksi

- Kunta tekee säännöllisin väliajoin hot spots -analyysin yhteistyössä poliisin ja pelastustoimen kanssa ja puuttuu hot spots -analyysissa tunnistettuihin ongelmiin kaupunkisuunnittelun sekä rikosten tilannetorjunnan keinoin
- Hot spots -analyysiä täydennetään kuulemalla eri alueiden asukkaita soveltuvien menetelmin (asukasfoorumi, turvallisuuskysely, haastattelut jne.)

2. Yleisen turvallisuuden kannalta kriittiset kohteet on tunnistettu ja niihin on tehty kohdekohtaiset pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat

- Kunta tekee kohteiden kartoituksen ja turvallisuussuunnitelmat yhteistyössä kohteen kannalta keskeisten tahojen (poliisi, pelastustoimi, ensihoito, kaupakeskukset jne.) kanssa

VAASASSA nämä valtakunnalliset tavoitteet ja toimenpiteet toteutetaan Vaasan kaupungin, poliisin ja pelastuslaitoksen turvallisuusyhteistyönä kaupakeskusten ym. keskeisten tahojen kanssa. Hot spots -paikannuksessa ja päivityksessä hyödynnetään mm. Vaasan asukasturvallisuuskyselyjä 2012 ja 2016 sekä asukkaille suunnattua laajapohjaista ja avointa Vaasan palautekanavaa <https://feedback.vaasa.fi/eFeedback>

Päivitettyjä ja koottuja tietoja hot-spoteista tullaan hyödyntämään tapaturmien, onnettomuuksien, rikosten ja turvattomuuden torjunnassa. (Vastuutahona on Vaasan turvallisuusyhteistyöryhmä.)

Lisätietoja:

Turvallinen kaupunki. Näkökohtia rakennetun ympäristön suunnitteluun ja toteutukseen <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75153>

Turvallinen asuinalue. Tampereen Muotiala suunnitelmissa ja kokemuksissa <https://aalto.aalto.fi/handle/123456789/888>

LIITE 3

Tavoite	Toimenpide	Toimeenpanon seuranta	Vastuutahot	Aikataulu
Vaasan turvallisuusystyössä käynnissä olevat toimenpiteet:				
Turvallisuusyhteistyön organisaation päivittäminen ja yhteistyön sujuvoittaminen (turvallisuus, hyvinvointi ja varautuminen).	Päivitys kansallisiin turvallisuus suunnittelun linjauksiin peilaten ja paikalliset organisaatio- ja henkilömuutokset huomioiden.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	2020
Yhteisen hätäviestintäjärjestelmän hankinta.	Kaupungin turvallisuuskoordinaattori teki 16.11.18 teeman pohjasuunnitelman A ja B -kokonaisuudelle.	A-vaiheessa on luotu Vamian mallilla kriteerilista järjestelmälle ja kilpailutukseen.	Turvallisuusyhteistyöryhmä Teeman ohjausryhmä kokonaisuuden osalta	2020
Yhtenäisten hätätilanmenettelyjen varmistaminen kouluissa ja oppilaitoksissa.	A-vaihe: Hätäviestintäjärjestelmien kilpailutus. Voittanut järjestelmä ensivaiheessa Vaasan kaupungin koulujen henkilöstön kännyköihin. B-vaihe: Koulun turvaopas päivitetään ja jalkautetaan eri asteille.	Toteutunut kyllä/ei	Sivistystoimenjohtaja ICT-johtaja Hankintapäällikkö	2020
Kehitetään, terävöitetään ja edistetään oppilaiden turvallisuuskasvatusta	Kootaan turvallisuuskasvatuksen toimista ja tilasta kokonaiskuva, minkä pohjalta pohditaan tarvittavat kehittämiskeinot.	Toteutunut kyllä/ei	Sivistystoimi Kaupungin turvallisuuskoordinaattori	2020 - 2021
Lasten ja nuorten nettiturvataitojen parantaminen hyväksikäytön ehkäisemiseksi.	Vaasa on sitoutunut valtakunnalliseksi pilotiksi lasten nettiturvataidot -hankkeeseen, mikäli Lasten Perusoikeudet ry saa hankkeelleen rahoituksen. Jos tätä ei saada, hyödynnetään kuitenkin tehtyä pohjatytötä.	Luodaan nettiturvataitojen taso-testit ja poliisin ja RIKU:n tilastot sekä myös kyselyt oppilaille, opettajille ja kodeille.	Lasten perusoikeudet ry Sivistystoimi Turvallisuusyhteistyöryhmä	2020 - 2021
”Oppilaiden turvallisuuskävely” -formaatin käyttö kouluissa turvallisuuden, hyvinvoinnin ja viihtyisyyden parantamiseksi.	Varmistetaan ja edistetään Vaasan pilotoimaa turvallisuuskävelyä, joka sopii työkaluksi oppilaskunnille moniin eri turvallisuusteemoihin ja myös demokratiakasvatukseen.	Toteutunut kyllä/ei Seurantamenettelyt kävelyjen vaikuttavuuden arviointiin	Sivistystoimi Kaupungin turvallisuuskoordinaattori	2020 - 2021
Radikalisoitumisen tilannekuvan päivittäminen	Uusitaan 2015 / 2016 taitteessa tehty sisäministeriön pyytämä tilannekuvan kartoitus	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	2020 - 2021
Koulun ja oppilaitoksen keinot radikalisoitumisen ehkäisemisessä	Teemasta on pidetty Vamian henkilöstölle onnistunut koulutuspäivä, joka toteutetaan myös perusopetuksen henkilöstölle.	Toteutunut kyllä/ei	Sivistystoimi Kaupungin turvallisuuskoordinaattori ja poliisin ja sisäministeriön edustajat kouluttajina	2020 - 2021
Käynnistetään uudelleen liikenneturvallisuuden ”Mopo” -työryhmä.	Kutsutaan sivistys- ja teknisen toimen, poliisin, pelastuslaitoksen ja Liikenneturvan edustajat alustavaan kokoukseen.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	2020
Jatketaan ja parannetaan liikenneturvallisuuden seurantaa.	Liikenneturvallisuuden parantaminen onnettomuustilastoista ilmenevissä vaaranpaikoissa.	Parantamistoimenpiteiden määrä onnettomuuspaikoilla	Tekninen toimi	Jatkuva

Kaupunkiorganisaation työntekijöiden turvallisuuden, työturvallisuuden, työhyvinvoinnin ja osaamisen tukeminen.	Kaupungin Henkilöstö -palvelualue järjestää aggressiivisen asiakkaan kohtaaminen -koulutuksia ja ensiapukoulutuksia ja edistää mm. turvallisuuden tarkistuslistoja, ulkomaanmatkustuksen turvaohjeita jne.	Toteutunut kyllä/ei Työyhteisöille tehdyt kyselyt Tapaturma-, väkivalta- ja sairaustilastot	Kaupungin Henkilöstö-palvelualue / TTOK -ryhmä	Jatkuva
Asukkaiden turvallisuustietojen, -valmiuksien ja -ymmärryksen parantaminen omatoimiseen varautumiseen liittyen	Vaasan 2014 Kotivaraesite on päivitetty 2019 ja sen ylläpito on varmistettava. Vaasa jatkaa toimintaa pääpilotina SPEK:n valtakunnallisille 72h-kotivarakouluksille: aluetilaisuuksia, tiedotusta, seminaareja jne.	Toteutunut kyllä/ ei Tulevien tapahtumien lukumäärä	Turvallisuusyhteistyöryhmä Varautumisen johtoryhmä SPEK Turvallisuusyhteistyöryhmä SPEK	Jatkuva 2020 - 2021
Asukkaiden turvallisuustietojen, -valmiuksien ja -ymmärryksen parantaminen myös muihin turvallisuusteemoihin liittyen	Päivitetään tehtyjä mallejamme, mm. Kodin kansiota, Vahingontekojen torjunta -vetoomusta ja Kriisiavun esite asukkaille. Näitä hyödynnetään eri aiheista valistettaessa.	Asukaskyselyt Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	Jatkuva
LSSAVI:n kokonais-turvallisuustyöhön osallistuminen ja myös kuntienvälisen turvallisuusyhteistyön ylläpitoa.	Vaasa yhä osallistuu LSSAVI:n hyvinvoinnin-, turvallisuuden- ja varautumisen -foorumeihin ja näiden alaisiin teemaryhmiin. Yllä mainituissa kokonaisuuksissa edistetään myös kuntienvälisiä yhteistyötä.	Toteutunut kyllä/ei Toteutunut kyllä/ei	Hyvinvointityöryhmä Turvallisuusyhteistyöryhmä Varautumisen johtoryhmä Hyvinvointityöryhmä Turvallisuusyhteistyöryhmä Varautumisen johtoryhmä	Jatkuva Jatkuva

Vaasan turvallisuustyössä käynnistettävät kaksi teemaa:

Syrjäytymisen ja eriarvoistumisen kokonaiskuvan selvittäminen Vaasassa.	Jo tehdyn pohjatyön perusteella kutsutaan teeman aloituskokoukseen eri tahojen edustajia pohtimaan toteutussuunnitelmaa ja prosessin omistajuutta.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä / Kaupungin turvallisuuskoordinaattori vetää teeman aloituskokouksen.	2020 - 2021
Nettiturvallisuuden edistäminen	Jo tehdyn pohjatyön perusteella pohditaan nettiturvallisuuden kipukohtiin toimia. Aiemmin mainitun lasten nettiturvataitojen hankkeen lisäksi toimia mietitään ikäihmisten ja yritysten osalta, koska nämä ovat petosten ja huijausten kohteena; ja me kaikki taas olemme alttiina mm. identiteettivarkauksille ja valeutisille.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	2020 - 2021

Valtakunnalliset kuusi teemaa / toimenpidekorttia kaikille kunnille:

Nuorten rikollisuuden vähentäminen	Etsivä nuorisotyö	Toteutunut kyllä/ei	Nuorisopalvelut	Jatkuva
	Lasten ja nuorten harrastepassin käyttöönotto.	Jaettujen harrastepassin määrä Käyttöaste	Liikuntapalvelut Kulttuuri- ja kirjastopalvelut	Kulttuuri- ja liikuntaohjelma 2020-2025
	Ankkuri-mallin tehostaminen	Toteutunut kyllä/ei	Sosiaalitoimi Poliisi	Jatkuva
	Nuorten rikosten sovittelu ja koulujen aktivointia asiaan	Toteutunut kyllä/ei	Pohjanmaan sovittelutoimisto Sivistystoimi	Jatkuva

Ikääntyneiden asumisen turvallisuuden kehittäminen	Paloriski-ilmoituskäytännön (Pel 42§) ylläpitäminen. Huoli-ilmoituskäytännön kehittäminen ja yhdenmukaistaminen pilotiksi Vaasan sairaanhoitopiirin alueelle.	Toteutunut kyllä/ei	Koti- ja laitoshoido Vaasan keskussairaala Pohjanmaan pelastuslaitos Pohjanmaan poliisilaitos	2020 - 2021
	Yhteisen mallin luominen poliisiin, pelastuslaitoksen ja sosiaali- ja terveystoimen kesken muistisairauden aiheuttamiin vaaratilanteisiin.	Toteutunut kyllä/ei	Koti- ja laitoshoido Vaasan keskussairaala Pohjanmaan pelastuslaitos Pohjanmaan poliisilaitos	2020 - 2021
	Annetaan henkilöstölle SPEK:n koulutusta ikäihmisten kotien riskien tunnistamiseksi.	Toteutunut kyllä/ei	Koti- ja laitoshoido	2020 - 2021
	Maksuttomat oppaat ja kodin turvallisuuden tarkistuslistat tueksi kaikille tahoille, esim. Turvaohjeita senioreille.	Toteutunut kyllä/ei	Kaupungin turvallisuuskoordinaattori	2020 - 2021
	Ikäihmisille apua, tukea ja toimintaa -tiedote senioreille ja omaisille.	Toteutunut kyllä/ei	Kaupungin turvallisuuskoordinaattori ja Kaupungin viestintäyksikkö	2020 - 2021
	Muistisairaiden GPS-paikannuksen mahdollisuudet selvitetään.	Toteutunut kyllä/ei	Koti- ja laitoshoido	2020 - 2021
	Uusitaan tempaus ilmaisten liukuesteiden jakamiseksi yli 65-vuotiaille.	Toteutunut kyllä/ei	Koti- ja laitoshoido	2020 - 2021
	Varmistetaan Kaatumisseula / Ikinä-mallien käyttö.	Toteutunut kyllä/ei	Koti- ja laitoshoido	2020 - 2021
	Tunnistetaan ja hoidetaan kuntoon julkiset paikat, joissa tapahtuu paljon kaatumisia.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä Esteettömyysvastaavat Tekninen toimi	2020 - 2021
Lähisuhdeväkivallan vähentäminen	Suunnitellaan Vaasan perhe- ja lähisuhdeväkivallan kokonaisuuden ja päivitetyn toimintamallin jalkautus, minkä myötä varmistetaan myös Ankkuri- ja Marak-toimintamallien ja eri tahojen yhteistyön sujuvuus.	Toteutunut kyllä/ei	Perhe- ja lähisuhdeväkivallan työryhmä / teeman koordinaattori	2020 - 2021
Hyvien väestösuhteiden edistäminen (teema nivoutuu ”Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen” -osioon, joka on kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa)	Kutsutaan kaupunkimme eri ohjelmien vetäjät ja eri tahojen edustajat teeman aloituskokoukseen. Tiivistetään koordinoitua yhteistyötä ja edistetään naapuriapua, sovittelua, turvallisuuskävelyjä ym. malleja	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä / Kaupungin turvallisuuskoordinaattori vetää aloituskokouksen	2020 - 2021
Alkoholista ja huumeista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy	Jatketaan kokonaisvaltaisen Pakkatoimintamallin toteutusta.	Toteutunut kyllä/ei	Terveystoimen edistämissyksikkö / ehkäisevän päihdetyön koordinaattori	Jatkuva
	Käynnistetään nuorten päihdeiden käytön ehkäisemiseksi yhteiset ja päivitetty turvallisuustalkoot. Menetelmä on todettu toimivaksi ja vaikuttavaksi.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä Terveystoimen edistämissyksikkö	2020 - 2021
	Tehostetaan Mini-interventioiden käyttöä äitiysneuvolasta ikäihmisten palveluihin.	Toteutunut kyllä/ei	Sosiaali- ja terveystoimi	Jatkuva
	Seurataan kokonaisvaltaisesti vähenevätkö päihteisiin liittyvät väkivalta, tapaturmat, onnettomuudet ja järjestyshäiriöt 10% vuoteen 2025 mennessä.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	Jatkuva

Julkisten tilojen turvallisuus	Kaupungin, poliisin ja pelastuslaitoksen yhteistyönä päivitetään, koostetaan ja ylläpidetään hot spot -analyysiin ja asukkaiden kuulemisiin pohjautuvaa kokonaiskuvaa julkisten tilojen turvallisuudesta.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä	Jatkuva
	Lisäksi varmistetaan, että yleisen turvallisuuden kannalta kriittisissä kohteissa on pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat.	Toteutunut kyllä/ei	Turvallisuusyhteistyöryhmä yhdessä kauppakeskusten ym. keskeisten tahojen kanssa	Jatkuva

**Vaasan kaupungin
turvallisuuksuunnitelma
2020 - 2021**

V A A S A .